

ឈានទៅរកពិភពនៃបញ្ហាដោយការប្រៀបធៀប

សមាគមអ្នកនិពន្ធខ្មែរ

អ្នកល្ងង់ អ្នកឆ្កាត អ្នកមានតតិបណ្ឌិត

ឃើញអាក្រក់ទើបស្គាល់ល្អ ឃើញស្រស់ទើបស្គាល់ខ្មៅ

មានអ្វីៗជាច្រើនដែលយើងមិនទាន់ដឹង
ក្នុងពេលដែលយើងកំពុងគិតថាខ្លួនឯងដឹង

តឹម ចាន់ណា

398.9

១១៧
៤
២១-1

PB.2008.....

157

អ្នកល្ងង់ អ្នកឆ្លាត អ្នកមានតតិបណ្ឌិត

The Foolish

The Clever The Wise

0000017922

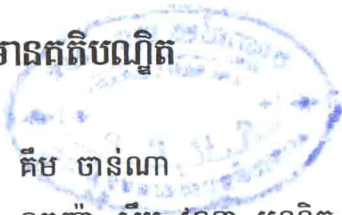
ចំណែកសម្រាប់បណ្ណាល័យត្រូវទៅឱ្យសម្របសម្រួលនៃបណ្ណាល័យ

គឹម ចាន់ណា

ប្រែសម្រួល

Handwritten text in red ink at the top right corner, possibly a date or reference number.

អ្នកល្ងង់ អ្នកឆ្កាត អ្នកមានតិបណ្ឌិត

ប្រែសម្រួលដោយ : គឹម ចាន់ណា
ពិនិត្យ ផ្ទៀងផ្ទាត់ : ឧកញ៉ា ស៊ឹម វណ្ណា បណ្ឌិត ខៀវ កុសល
រចនាក្រប រូបភាព : គឹម ចាន់ធី

លេខ ISBN-13 : 978-99950-922-2-1

រក្សាសិទ្ធិដោយ សមាគមអ្នកនិពន្ធខ្មែរ

បោះពុម្ពលើកទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ នៅរោងពុម្ពតម្រូវមាស

ទំនាក់ទំនងលក់ដុំ : 016 885 958, 011 679 695, 012 830 230

មានមតិយោបល់ : 011 819 907

តំលៃ : ១០០០០៛

អារម្ភបទអ្នករៀបរៀប

នៅលើលោកនេះ មិនអាចមានជីវិតពីរដែលដូចគ្នាលើយក៏គ្មានទ្រឹស្តី
ជោគជ័យណាមួយដែលមានភាពជាក់លាក់សម្រាប់គ្រប់គ្នាដែរ ព្រោះអ្វីដែល
គេហៅថាជោគជ័យរបស់ខ្លួននោះបានន័យថាគេអាចសម្រេចទៅតាមគោលដៅ
ដែលខ្លួនបង់ប្រាក់ថ្នាំ ដែលគោលដៅទាំងនោះមានដូចជាទ្រព្យសម្បត្តិ កិត្តិយស
បុណ្យសក្តិ អំណាច និងការដែលចង់ធ្វើអ្វីបានតាមអំពើចិត្ត ហើយយើងក៏សួរ
បន្តទៀតថា តើនេះជាជោគជ័យដ៏ពិតប្រាកដមែនឬ?

ភាពអាត្មានិយមនិងភាពមានប្រៀប បានធ្វើឱ្យអ្នកមួយចំនួនទទួលបាន
ជោគជ័យនៅពីលើគំនរទុក្ខរបស់មនុស្សមួយចំនួនផ្សេងទៀតដែលកំពុងតែសំឡឹង
ដោយក្រសែភ្នែកឈឺចាប់និងចង់អាយាដលើយខំរកឱកាសដណ្តើមពីគ្នាទៅវិញ
ទៅមកដោយមិនចេះចប់មិនចេះហើយនេះគឺជាជោគជ័យតាមបែបអ្នកល្ងង់ដែល
ប្រៀបដូចដើមឈើដែលលូតខ្ពស់តែឯងកណ្តាលវាល នឹងរលំដោយងាយបើ
កាលណាមានខ្យល់បក់ខ្លាំងតែបន្តិច។

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ស្វែងរកជោគជ័យដោយប្រៀបខ្លួនទៅនឹងការលូត
លាស់របស់ដើមឈើដែលមានដើមឈើផ្សេងៗដុះពីទ្វីដុំវិញយ៉ាងស៊ីបទ្រុប ដែល
លូតលាស់សន្សឹមៗទៅព្រមៗគ្នា បើទោះជាមានខ្យល់ព្យុះបក់បោកយ៉ាងណាក៏
មិនងាយនឹងរលំដែរ។

សៀវភៅនេះ រៀបរៀងឡើងក្នុងបំណងដាស់តឿន សំរាប់ពិចារណា
ក្នុងការលើកកម្ពស់ខ្លួនឯង ភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយបុគ្គលផ្សេងៗវត្តជនទាំងពួង
ហេតុការណ៍ផ្សេងៗក្នុងជីវិតឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាពខ្ពស់ឡើងជាលំដាប់។

១៥ សីហា ២០០៨
តឹម ចាន់ណា

	មាតិកា	ទំព័រ	Content
១	អំពីគោលដៅនៃជីវិត	1	Destination
២	អំពីការស្គាល់ខ្លួនឯង	3	Self Recognition
៣	អំពីចិត្ត	5	Mind
៤	អំពីការគិត	7	Thoughts
៥	អំពីបែបផែននៃការគិត	9	Thinking Process
៦	អំពីទស្សនៈគតិ	11	Attitude
៧	អំពីល្ងង់និងស្អាត	13	Ignorance And Intelligence
៨	អំពីភាពអស្ចារ្យ	15	Greatness
៩	អំពីការនិយាយស្តី	17	Speaking
១០	អំពីអ្នកនិយាយ	19	Speaker
១១	អំពីការទិញនិងចាត់	21	Criticism
១២	អំពីការចោទប្រកាន់	23	Blaming
១៣	អំពីគោលដៅនៃការងារ	25	Work Goal
១៤	អំពីរបៀបបែបបទ	27	Rules
១៥	អំពីវិធីចាត់ចែង	29	Management
១៦	អំពីការបង្កើនទ្រព្យសម្បត្តិ	31	Reachness
១៧	អំពីការរស់នៅ	33	Making a Living
១៨	អំពីគោលការណ៍ក្នុងមុខជំនួញ	35	Business Ethics
១៩	អំពីផែនការណ៍ចំនួញ	37	Business Practice
២០	អំពីការលើកតម្លៃមុខរបរ	39	Business success
២១	អំពីការតស៊ូព្យាយាម	41	Persistence
២២	អំពីការសណ្តោស	43	Isolation
២៣	អំពីការសេពសោយទ្រព្យសម្បត្តិ	45	Property
២៤	អំពីការផ្តល់តម្លៃ	47	Value of Things
២៥	អំពីឥរិយាបថ	49	Actions of Deeds
២៦	អំពីក្តីប្រាថ្នា	51	Demands
២៧	អំពីការផ្តាច់ផ្តន់	53	Spoiling
២៨	អំពីការឈ្លក់វង្វេង	55	Consciousness
២៩	អំពីការអួតអាង	57	Arrogance
៣០	អំពីភាពខ្លាំងពូកែ	59	Character Development
៣១	អំពីអាក្បកិរិយា	61	Personal Manager

៣២	អំពីវិធីគ្រប់គ្រងការអូសទាញ	63	Managing Temptation
៣៣	អំពីការសន្យា	65	Commitment
៣៤	អំពីស្នេហានិងគូស្នេហ៍	67	Love and Lover
៣៥	អំពីចំណងស្នេហា	69	Love Trades
៣៦	អំពីក្តីស្នេហា	71	Loving
៣៧	អំពីទំនាក់ទំនងភេទ	73	Sexual Affairs
៣៨	អំពីការចងមិត្ត	75	Making Friend
៣៩	អំពីការពង្រឹងសម្ពន្ធភាព	77	Outlook Attitudes
៤០	អំពីលក្ខណៈនៃការចងសម្ពន្ធ	79	Style of Friedship
៤១	អំពីការយកប្រៀប	81	Strengthening Relationship
៤២	អំពីការគបស្នងបុណ្យគុណ	83	Benefactor
៤៣	អំពីចរន្តលោក	85	Worldliness
៤៤	អំពីវដ្តជីវិត	87	Cage in Live
៤៥	អំពីជាតិនិយម	89	Nationalism
៤៦	អំពីរបបសេដ្ឋកិច្ច	91	Economics
៤៧	អំពីធម្មជាតិ	93	Nature
៤៨	អំពីទំនាក់ទំនងជាមួយធម្មជាតិ	95	Relationship with Nature
៤៩	អំពីខ្មោចព្រាយបិសាច	97	Ghosts
៥០	អំពីទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី	99	Tradition
៥១	អំពីគោលបំណង	101	Intention
៥២	អំពីកាលវេលា	103	Time
៥៣	អំពីសម័យម៉ូដ	105	Fashion and Style
៥៤	អំពីលទ្ធភាព	107	Posibility
៥៥	អំពីរបៀបទទួលខុសត្រូវ	109	Managing Responsibility
៥៦	អំពីការប្រើប្រាស់ព័ត៌មាន	111	Managing Information
៥៧	អំពីការគ្រប់គ្រងអារម្មណ៍	113	Emotion
៥៨	អំពីការឆ្លើយតបនឹងបញ្ហា	115	Managing Problems
៥៩	អំពីការបំបាត់ទុក្ខ	117	Suffering
៦០	អំពីការតស៊ូនឹងក្តីទុក្ខ	119	Dealing with Suffering
៦១	អំពីវិធីដោះស្រាយវិបត្តិ	121	Dealing with Problems
៦២	អំពីវិធីទទួលយកការផ្លាស់ប្តូរ	123	Managing Change
៦៣	អំពីស្មារតីសង្គម	125	Social Concerns

៦៤	អំពីការស្រោចស្រង់	127	Survival
៦៥	អំពីឥទ្ធិពល	129	Influence
៦៦	អំពីសច្ចភាព	131	Truthfulness
៦៧	អំពីហេតុការណ៍ជុំវិញ	133	In touch with the world
៦៨	អំពីការប្រើបញ្ញា	135	Wisdom
៦៩	អំពីការធ្វើខុស	137	Fault
៧០	អំពីមនុស្សល្អនិងមនុស្សអាក្រក់	139	The Good and The Bad
៧១	អំពីក្តីទុក្ខនិងក្តីសុខ	141	Suffering and Happiness
៧២	អំពីការប្រុងប្រយ័ត្ន	143	Care
៧៣	អំពីការវិនិច្ឆ័យមនុស្ស	145	Judging People
៧៤	អំពីការចាត់ថ្នាក់មនុស្ស	147	Classifying People
៧៥	អំពីការវាយតម្លៃមនុស្ស	149	Human Values
៧៦	អំពីការស្វែងរកស្វែង	151	Persuing Goodness
៧៧	អំពីការតស៊ូក្នុងជីវិត	153	Living
៧៨	អំពីការរៀបចំដំណើរជីវិត	155	Life Styles
៧៩	អំពីការត្រេកត្រអាល	157	Lust
៨០	អំពីការយកចិត្តទុកដាក់	159	Seriousness
៨១	អំពីរបៀបចាត់ចែង	161	Management Style
៨២	អំពីគោលដៅគ្រប់គ្រង	163	Management Focus
៨៣	អំពីគោលការណ៍គ្រប់គ្រង	165	Ruling
៨៤	អំពីការប្រើអំណាច	167	Power
៨៥	អំពីជោគជ័យ	169	Success
៨៦	អំពីការគ្រប់គ្រងស្ថានភាពការណ៍	171	Turbulance
៨៧	អំពីការជឿ	173	Faith
៨៨	អំពីការស្រឡាញ់រាប់អាន	175	Love and Faith
៨៩	អំពីបទបញ្ញត្តិ	177	Regulation
៩០	អំពីសច្ចធម៌	179	Ultimate Truth
៩១	អំពីការប្រៀនប្រដៅ	181	Teaching
៩២	អំពីភាពយុត្តិធម៌	183	Justice
៩៣	អំពីបញ្ញា	185	Wisdom
៩៤	អំពីការអភិវឌ្ឍន៍បញ្ញា	187	The Evolution of Wisdom
៩៥	អវសានបទ	189	Last word

**មនុស្សម្នាក់ៗ មានផ្នែកជាអ្នកបាប
ជាបណ្ឌិត ជាអ្នកបុណ្យ ជាប់នៅនឹងខ្លួន**

Everyone has within him something
of the criminal, the genius, the saint.

Carl Gustav Jung

១

អំពីគោលដៅនៃជីវិត

អ្នកល្ងង់ ច្រើនប្រើជីវិតដោយគ្មានគោលដៅពិតប្រាកដ
ទើបវិលចុះវិលឡើងមកកាន់កន្លែងដដែលៗ
និងត្រូវចាប់ផ្តើមសាច្ចិជារឿយៗទៅកាន់អនាគតដឹងដឹងសូន្យសុង

អ្នកឆ្លាត ច្រើនតាំងគោលដៅខ្ពស់ហួសប្រមាណ
ទើបគេមិនដែលពេញចិត្តនឹងអ្វីដែលកំពុងមាន
ព្រោះពេលណាក៏មើលឃើញគោលដៅនៅឆ្ងាយដដែល

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត តែងមានគោលដៅខ្ពស់បំផុតក្នុងជីវិត
ហើយមានគោលដៅតូចៗប្រទាក់ក្រឡាទៅរកគោលដៅធំ
ទើបគេមានកាំជណ្តើរឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ពីមួយកាំទៅមួយកាំ
មានកំលាំងចិត្ត និងក្តីសោមនស្សជាប់រហូតតាមផ្លូវ

1

DESTINATION

The foolish live their lives without a destination,
Floating along aimlessly,
Often finding themselves at the starting condition.

The clever often set unreachable destinations,
Bearing these burdens on their shoulders,
Always regarding where they stand with destination

The wise know their ultimate destination in live,
Meeting small destination on the ladder to success,
They achieve hope and happiness throughout their journey.

២

អំពីការស្គាល់ខ្លួនឯង

អ្នកល្ងង់ នៅជាមួយខ្លួនឯងតែមិនស្គាល់ខ្លួនឯង
ទើបខ្លាចតែខ្លួនឯង កើតទុក្ខតែខ្លួនឯងដោយប្រការផ្សេងៗ

អ្នកឆ្លាត នៅជាមួយខ្លួនឯង ស្គាល់ខ្លួនឯងបានល្អ
តែមិនទាន់ដឹងពីអ្វីដែលល្អពិតប្រាកដនៅឡើយ
ទើបគិតខ្វល់ខ្វាយតែពីខំសាងខ្លួនឡើទៅជាបែបនេះបែបនោះ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ស្គាល់ខ្លួនឯងច្បាស់បំផុត
រហូតទៅដល់ភាពមិនមែនជារបស់ខ្លួន
ទើបរៀបចំជីវិតរបស់ខ្លួន ប្រៀបដូចការកញ្ជ្រាភកពុះសាប៊ូ
ប្រើប្រយោជន៍យ៉ាងពេញទំហឹង ហើយក៏រលាយអស់ទៅ

2

SELF RECOGNITION

The foolish have no understanding of the life they live,
So, they fear to be on their own
And often find themselves in grief.

The clever understand themselves,
But do not realize the goodness beyond their lives.
They are too busy pushing themselves to become gifted.

The wise know the momentary Self in which they live.
Engaged in powerful bubbles of life,
They make the most of each bubble,
Knowing it will soon vanish.

៣

អំពីចិត្ត

អ្នកល្ងង់ ទោះបីជាមានចិត្ត ក៏មើលមិនឃើញចិត្ត
មិនអាចគ្រប់គ្រងចិត្តខ្លួនឯង តែបែរជាទៅគ្រប់គ្រងអ្នកដទៃ
ហើយក៏ត្រូវឈឺចាប់ដោយសារតែគ្រប់គ្រងគេមិនបាន

អ្នកឆ្លាត មានចិត្ត ទោះជាមើលមិនឃើញក៏ស្គាល់ចិត្តខ្លួនឯង
ទើបខ្វល់ខ្វាយរក្សា និងទទួលប្រយោជន៍តាមការគួរ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ពីចិត្តរបស់ខ្លួន
ដឹងច្បាស់ពីអំពើរបស់ចិត្ត និងអំណាចរបស់ចិត្ត
ទើបអាចប្រើប្រាស់ឱ្យកើតជាប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពស់បំផុត

3

MIND

The foolish, although they possess a mind,
Are unable to understand their own thinking process,
Yet try to manage that of others;
They suffer from interference.

The clever have a mind, and fully recognize it,
They gain benefits when they keep alert.

The wise have a mind, and clear recognition of it.
They visualize the mind's structure and the power inside,
And cultivate its greatness.

៤

អំពីការគិត

អ្នកល្ងង់ ធ្វើមុនគិតក្រោយ ទើបខុសជារឿយៗ
ត្រូវខាតបង់ពេលវេលានិងអារម្មណ៍
ហើយត្រូវតាមដោះស្រាយបញ្ហាមិនចេះចប់ មិនចេះហើយ

អ្នកឆ្លាត គិតហើយស្រេចបានធ្វើ គេតែងរវើរវាយជាញឹកញាប់
ដូចចៅចាក់ស្កុត ទោះជាមានបំណងធំដុំ តែធ្វើបានតិចតួច
ព្រោះភាពធំធេងនៃការគិត បិទបាំងអស់ភាពក្លាហាន

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត គិតបណ្តើរធ្វើបណ្តើរ
ទើបធ្វើបានទៅតាមការគិត ហើយគិតឱ្យល្អមនឹងធ្វើបាន
ប្រើថាមពលតិច ចំណាយពេលវេលាល្មម
បន្ថយការខ្វះខ្លាយ ការពារមិនឱ្យភ្នាំងភ្នាត់នាំភ្លឺជូរចត់
ហើយធ្វើដំណើរតាមសំរួលឆ្ពោះទៅរកជោគជ័យ

4

THOUGHTS

The foolish act and then think afterward,
This leads to mistakes and endless trouble.

The clever think first and act afterward,
And often ride in a labyrinth of imagination.
Many times their thoughts obstruct their own courage.

The wise act out of thought and think as they act,
Making activity practical and possible.
They are safe from illusions, save energy and times,
And travel the smooth path to success.

៥

អំពីបែបផែននៃការគិត

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តរើរវាយទៅតាមការគិត
ទើបគេត្រូវមានបន្ទុកជារឿយៗគ្មានថ្ងៃស្រាកស្រាន្ត

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តបង្កបង្កើតគំនិតថ្មី
មានរូបារម្មណ៍ដ៏ត្រចះត្រចង់ហួសពីការពិតគ្មានកោះត្រើយ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ពេញចិត្តនឹងគ្រប់គ្រងការគិត
តុបតែងលំអ កាត់ត កែច្នៃ ហើយលះបង់តាមពេលវេលាសមគួរ
ទើបគេទទួលប្រយោជន៍អំពីការគិតបានយ៉ាងខ្ពស់បំផុត

5

THINKING PROCESS

The foolish drift endlessly in thoughts
And find themselves floating in the endless currents.

The clever create new thoughts,
Most of which are wonderful but too good to be true.

The wise manage their thoughts,
Creating, embellishing or deleting,
Based upon the situation,
Reaping the greatest benefits
And enjoying the whole process.

៦

អំពីទស្សនកតិ

អ្នកល្ងង់ មើលងាយអំពើល្អ មើលអ្វីៗក្នុងផ្លូវអាក្រក់តែម្យ៉ាង
ទើបគេទទួលបានតែក្តីអាក្រក់និងភាពអាប់អោន
ដល់ពេលជួបអ្វីល្អក៏មិនស្គាល់ ធ្វើឱ្យឱកាសល្អៗកន្លងហួសទៅ

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តធ្វើល្អ ជាប់ជំពាក់តែនឹងអំពើល្អ
មើលអ្វីៗក្នុងផ្លូវល្អតែម្យ៉ាង ទើបគេបានទទួលអ្វីល្អៗដោយភាគច្រើន
ដល់ពេលជួបក្តីអាក្រក់ ក៏ទ្រាំមិនបាន ទប់ចិត្តមិននឹង
ចាក់ទឹកចិត្ត បេះដូងប្រេះឆា ជីវិតត្រូវជួបនឹងក្តីចុកចាប់ឈឺផ្សា

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនប្រព្រឹត្តដាច់ខាតនូវអំពើអាក្រក់
ប្រកាន់យកអំពើល្អជាប់ជានិស្ស័យ តែមិនជាប់ជំពាក់
ហើយក៏ដើរហួសពីក្តីល្អឆ្ពោះទៅរកក្តីបរិសុទ្ធ
ទើបគេមើលឆ្លុះទៅដល់ការពិតដែលថា
អ្វីៗលើលោកនេះ មានទាំងគុណ ទោស និង ភាពជាកណ្តាល
ទើបគេអាចទប់ទល់និងទ្រាំទ្របាននូវគ្រប់ស្ថានការណ៍

6

ATTITUDE

The foolish disdain virtue,
Becoming the extreme pessimist.
Because they see only the worst,
They receive things at their worst.
When chances of a lifetime come,
They lose them.

The clever worship and live for righteousness,
And see only the optimistic side of things;
In return, they receive things at their best.
But when they encounter ill-fate,
They fall apart and live in grief.

The wise have unintentionally eliminated the bad
Because everything they do is naturally good.
Intentionally, they eliminate the good and enter the pure.
Seeing the truth that everything has the good,
The bad and the neutral,
They are all-accepting and manageable.

៧

អំពីភាពល្ងង់ និង ឆ្លាត

អ្នកល្ងង់ តែងគិតថាខ្លួនឆ្លាត
មិនខ្វល់ខ្វាយស្ទុះស្ទែងរៀនសូត្រ
ហេតុនេះគេត្រូវជាប់អន្ទាក់ក្នុងក្តីល្ងង់ជារៀងរហូតទៅ

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តគិតថាខ្លួនល្ងង់
ហេតុនេះគេខំធ្វើពើជាល្ងង់
ដល់មែនទែន គេកាន់តែល្ងង់ទៅៗសមតាមប្រាថ្នា

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ដឹងថាអ្វីទៅដែលហៅថាឆ្លាតឬល្ងង់
គេបោះជំហានរំលង ឆ្ពោះទៅរកពិភពនៃបញ្ហា
ទើបឃ្លាតកាន់តែឆ្ងាយពីក្តីល្ងង់ ហើយលះបង់ក្តីឆ្លាតជាលំដាប់

7

IGNORANCE AND INTELLIGENCE

The foolish think they are smart,
And ignore any self-improvement,
Eventually becoming the permanent hosts of stupidity.

The clever often assume themselves to be ignorant,
And pretend to be what they think;
Gradually, they succumb to ignorance.

The wise perceive hidden ignorance and intelligence,
And evolve along the path to a greater state of wisdom.
Gradually, they free themselves
From ignorance and cleverness.

៨

អំពីភាពអស្ចារ្យ

អ្នកល្ងង់ គិតថាខ្លួនឯងសំខាន់អស្ចារ្យ
ទើបគេក្លាយទៅជាកង្កែបក្នុងអណ្តូង
នៅកណ្តាលពិភពដ៏មហាធំធេងគ្មានកោះត្រើយ

អ្នកឆ្លាត សំឡឹងឃើញវិសាលភាពដ៏ធំធេងនៃធម្មជាតិ
កោតញញើតនិងលើកតំកើងធម្មជាតិ
អ្វីដែលខ្លួនគ្មានសមត្ថភាពក៏ទម្លាក់ទៅលើឥន្ទព្រហ្មទេវតា

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលឃើញភាពអស្ចារ្យនៃភ្នំបរិសុទ្ធ
ព្រោះទាំងខ្លួនឯង ទាំងធម្មជាតិ ព្រមទាំងវិញ្ញាណទាំងឡាយ
សុទ្ធតែធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅរកភ្នំបរិសុទ្ធផូថៗគ្នា

8

GREATNESS

The foolish assume themselves to be great,
Not realizing that they are the dust of unbounded nature.
Little and temporary creatures are they.

The clever recognize nature's greatness,
And sacrifice to her;
They leave the inexplicable event in His hands.

The wise recognize purity as the greatest state,
Knowing that all of mankind and all creatures
Are heading toward the real purity.

៤

អំពីការនិយាយស្តី

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តប្រកែក
ទើបគេជួបតែការឈ្លោះទាស់ទែងនិងក្តីសៅហ្មង
ជាជាងការពង្រីកចំណេះដឹង

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តសាកសួរ
ទើបគេទទួលបាននូវចំណងមេត្រីនិងការចេះដឹង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចូលចិត្តលើកសំណើមកពិគ្រោះពិភាក្សា
ទើបគេទទួលបានឱកាសល្អៗនិងក្តីរីកចំរើន

9

SPEAKING

The foolish like to argue;
They only create conflicts and contradictions,
Instead of gaining knowledge.

The clever like to ask.
They create relationship
And gain knowledge.

The wise tend to remain silent;
They observe deeply.
And propose the appropriate.

១០

អំពីអ្នកនិយាយ

អ្នកល្ងង់ និយាយទៅតាមអារម្មណ៍
ទើបប៉ះទង្គិចគេឯងមិនចេះចប់
ខុសក៏ខុស រឿងក៏រឿង ជួបតែបញ្ហានិងវិបត្តិ

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តប្រើហេតុផលក្នុងការនិយាយ
និយាយបានត្រឹមត្រូវ តែគ្មានមនោសញ្ចេតនា
ទើបគេជួបតែនឹងជោគជ័យដែលសោះកក្រោះ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត និយាយតាមគតិធម៌
មានក្តីបរិសុទ្ធ ផុតពីខុសនិងត្រូវ
ឈានទៅរកសច្ចភាពជាសាកល

10

SPEAKER

The foolish let their tempers speak,
Repeatedly make mistakes and cause sadness.

The clever let their rationality speak,
Live with righteousness but are lifeless.

The wise let wisdom speak,
And become a part of universal truth.

១១

អំពីការទិទៀនរិះគន់

អ្នកល្ងង់ សប្បាយចិត្តនឹងរិះគន់អ្នកដទៃ
 ទើបអ្នកដទៃដើរទៅមុខ ឯខ្លួនឯងដើរថយក្រោយ
 មិនស្មោះស្ម័គ្រនឹងគេ ហើយគេក៏មិនស្មោះស្ម័គ្រកបរិញ្ញ
 គឺជាមិត្តតែសំបកក្រៅ ហើយក៏ជួបតែមិត្តក្លែងក្លាយដូចគ្នា

អ្នកឆ្លាត រវល់តែរិះគន់ខ្លួនឯង
 មិនដឹងថាខ្លួនត្រូវបត់បែនទៅខាងណា
 មិនសូវពេញចិត្តនឹងខ្លួនឯង បង្កវិបត្តិដល់ខ្លួនឯងជាបន្តបន្ទាប់
 ធ្វើឱ្យអ្នកដទៃស្មានចិត្តមិនត្រូវ ខ្លាច មិនហ៊ានមកបៀត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនទិទៀនរិះគន់អ្នកណា
 គេមានសុទិដ្ឋិនិយមថា មនុស្សគ្រប់គ្នាអាចផ្លាស់ប្តូរបាន
 ទើបគេជឿសគេចពីមនុស្សដែលចូលចិត្តរិះគន់
 ហើយក្លាយជាមិត្តដ៏ពិតប្រាកដសំរាប់អ្នកផងទាំងពួង

11

CRITICISM

The foolish enjoy criticizing others,
And therefore lack sincere friends,

The clever only criticize themselves,
Others find them difficult to understand
And leave them alone.

The wise do not criticize anyone.
They realize people are constantly changing
And striving to be their best.
They forego all criticism and gain true friends.

១២

អំពីការចោទប្រកាន់

អ្នកល្ងង់ ច្រើនទំលាក់កំហុសដាក់ទោសលើអ្នកដទៃ
ទើបគេសម្បូរទៅដោយសត្រូវជុំវិញខ្លួន
ដែលនឹងនាំមកនូវក្តីវិនាសអន្តរាយដល់ខ្លួនឯង

អ្នកឆ្លាត តែងទំលាក់កំហុសដាក់ខ្លួនឯង
ទើបអ្នកផងនាំគ្នាអាណិតអាសូរ
ពោរពេញទៅដោយក្តីសង្វេគពេកក្រៃ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនបន្ទោសអ្នកណា
ដែលការពិត មិនមានអ្នកណាចង់ធ្វើខុស
អាចនឹងធ្វើខុសដោយការគិតមិនដល់
ដោយគ្មានជំរើសឬដោយគ្មានឱកាសដើម្បីជ្រើសរើស
គេជួយផ្តល់កំលាំងចិត្តគ្រប់គ្នាឱ្យមានសេចក្តីភ្លាហាន
ទើបអ្នកផងតែងលើកតំកើងដល់គេថាជាមិត្តដ៏ថ្លៃថ្លា

12

BLAMING

The foolish always blame others,
Thus creating silent enemies and disasters.

The clever always blame themselves,
Thus gaining sympathy but also doubt.

The wise blame no one,
Understanding that no one
Sincerely wants to commit a mistake,
But does so because of a lack of knowledge,
Or limited choices or chance.
They inspire improvement in all companions.

១៣

អំពីគោលដៅនៃការងារ

អ្នកល្ងង់ ធ្វើការដើម្បីតែលុយ
ទើបគេបានលុយមកទាំងនឿយហត់
និងគ្មានតម្លៃអ្វីផ្សេងក្រៅពីលុយបន្តិចបន្តួច

អ្នកឆ្លាត ធ្វើការដើម្បីលើកប្រសិទ្ធិភាពការងារ
ទើបគេទទួលបានផលយ៉ាងធំធេង
និងលុយកាក់ហូរចូលមកដោយងាយស្រួល

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើការដើម្បីលើកស្ទួយសង្គម
ស្នាដៃរបស់គេត្រូវបានអ្នកផងលើកតម្កើង
លុយកាក់ កេរ្តិ៍ឈ្មោះ ចំណងមេត្រី សេចក្តីសុខតាមជាប់មកជាមួយ

13

WORK GOAL

The foolish work for money,
Not other values, so they get only money.

The clever work for improvement;
They gain success and money.

The wise work for goodness and charity;
They receive friends, success, money,
And happiness.

១៤

អំពីរបៀបបែបបទ

អ្នកល្ងង់ ធ្វើការទៅតាមបែបបទតម្រូវ
ធ្វើត្រូវបែបបទ តែបានផលមិនគាប់ប្រសើរ

អ្នកឆ្លាត តែងរៀបចំរបៀបដើម្បីធ្វើការ
ទើបគេធ្វើត្រូវទៅតាមចេតនារម្មណ៍និងទទួលផលល្អ
ប៉ុន្តែត្រូវវិលក្នុងក្នុងការផ្លាស់ប្តូររៀបជាប្រចាំ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើបណ្តើររៀបចំបណ្តើរដើម្បីយកផល
ទើបគេបានទទួលផលយ៉ាងសក្តិសម
មិនសូវមានបញ្ហាហើយក៏មិនឃ្លាតឆ្ងាយពីចេតនារម្មណ៍

14

RULES

The foolish work only according to rules,
Correctly following them,
And often missing the greater benefits.

The clever develop rules to suit their mission,
Reaching the target directly,
But often causing conflict with those constrictions.

The wise balance both work and rules.
Flexible in all endeavors for the sake of all,
They rarely miss their missions.

១៥

អំពីវិធីចាត់ចែង

អ្នកល្ងង់ ធ្វើការយ៉ាងណាឱ្យត្រឹមធេងដូចបន្ទាក់
ទើបគេបានត្រឹមតែជាស្មៀន

អ្នកឆ្លាត ធ្វើការដើម្បីឱ្យបានសម្រេចតាមទិសដៅ
ទើបគេបានក្លាយទៅជានាយក

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើការសំដៅឱ្យបានផលជាអតិបរមា
ទើបគេបានក្លាយទៅជាម្ចាស់

15

MANAGEMENT

The foolish work according to the written word,
So, clerks for the life they remain.

The clever work according to goals,
So, executives they become.

The wise work according to ultimate possibilities,
So, owners they are.

១៦

អំពីការបង្កើនទ្រព្យសម្បត្តិ

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តការរកស៊ីមានបានតាមផ្លូវកាត់
ទើបគេធ្លាក់ខ្លួនក្រវិញក៏តាមផ្លូវកាត់ដូចគ្នាដែរ

អ្នកឆ្លាត រកមានបានដោយការរៀបចំជាប្រព័ន្ធបែបដែន
មានបានដោយពីងពាក់អាស្រ័យលើបណ្តាញបែបដែន
ពេលដែលបណ្តាញបែបដែនត្រូវដាច់បូរលំ
គេក៏រលំទៅជាមួយគ្នា

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត រកមានបានដោយកាពរលូនមិនច្រាស់ច្រាល់
ពេញចិត្តទៅនឹងអ្វីដែលខ្លួនមាន
បានក្រេបរសជាតិពិតប្រាកដនៃអ្វីៗទាំងនោះ
ទើបគេមានទ្រព្យនិងមានសេចក្តីសុខជារៀងរហូត

16

RICHNESS

The foolish take a shortcut to getting rich,
But often go the shortcut to poverty.

The clever like systematized ways to getting rich;
When the system fails, their wealth vanishes.

The wise define satisfaction in life as being rich,
Valuing whatever they have,
And absorbing the true value of things.
They are always rich.

១៧

អំពីការរស់នៅ

អ្នកល្ងង់ កេងប្រវ័ញ្ច ចោកគេស៊ី
 បង្កើនតែសត្រូវតាមផ្កាញ់ផ្កាលមិនចេះចប់
 ទើបកម្មតាមផ្គន្ទាឱ្យវិនាសទ្រព្យ ត្រឡប់ជាក្រតរៀងទៅ

អ្នកឆ្លាត ប្រកួតប្រជែង ដណ្តើមគ្នាស៊ីបែបស្របច្បាប់
 ទើបត្រូវក្រឡាប់ផ្តាប់ផ្តារ មិនអាចជឿសផុតពីការឆ្លក់ដណ្តើម
 ព្រោះមានគូប្រជែងរង់ចាំបែងជើងជាប់ជាប្រចាំ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចេះចែករំលែកទៅតាមការសមគួរ
 ទើបមានអ្នកជួយសាង ជួយការពារ ជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រ
 ហើយមានមិត្តរួមទទួលខុសត្រូវ រួមសុខរួមទុក្ខជាអនេកហ្វការ

17

MAKING A LIVING

The foolish cheat on others,
Creating enemies as followers,
Poor they become,

The clever lawfully compete with other
In a never-ending race.
Once they stop, they are stepped over.

The wise share with others,
Joining together to create, conserve and consume.
They become generous companions for each other.

១៨

អំពីគោលការណ៍ក្នុងមុខជំនួញ

អ្នកល្ងង់ ធ្វើជំនួញដោយចង់បានតែម្នាក់ឯង
ធ្វើឱ្យអ្នកផងខ្លាចរអា ហើយនាំគ្នាគេច

អ្នកឆ្លាត ធ្វើជំនួញដោយការចង់ដោះដូរ
ទើបអ្នកផងតែងប្រុងប្រយ័ត្ននិងសេពគប់តែដើម្បីផលប្រយោជន៍

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើជំនួញដោយការផ្តល់ឱ្យ
ទើបមនុស្សមាននាំគ្នាស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅរីករាយ
ទោះជាត្រូវផ្តល់កំរៃតបស្នងខ្លះៗ ក៏ដោយការពេញចិត្ត

18

BUSINESS PURPOSE

The foolish base business goals on greed;
• Their customers feel uncomfortable
And eventually fade away.

The clever base business goals on exchange;
Customers approach them warily
And always reconsider the benefits they may gain.

The wise base business goals on service.
Customers feel at ease and are comfortable,
Even though they must provide recompense

១៩

អំពីផែនការជំនួញ

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តរកស៊ីផ្តាច់មុខ
 ដើម្បីយកប្រៀបលើអ្នកដទៃ
 ទាញគេឯងឱ្យដើរថយក្រោយ គ្មានការរីកចំរើន

អ្នកឆ្លាត ចង់បានជំនួញបែបផ្សារសេរី
 ដើម្បីប្រកួតប្រជែងគ្នាឱ្យអស់ដែ
 ហើយក៏បណ្តើរគ្នាទៅរកវិបត្តិនិងក្តីវិនាសដល់ខ្លួនឯង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើជំនួញដោយការរក្សាតុល្យភាព
 គ្រប់ប្រព័ន្ធទាំងអស់ត្រូវអភិវឌ្ឍន៍ឱ្យបានស៊ីសង្វាក់គ្នា
 ហើយឈានឡើងសន្សឹមៗព្រមៗគ្នាទៅរកភាពចម្រើនរុងរឿង

19

BUSINESS PRACTICES

The foolish demand a monopoly.
Thinking that they will be the only over riders,
Their business develops slowly.

The clever demand free trade of capital
For complete competition,
Not realizing that they are slowly heading toward crisis.

The wise call for balanced trade,
For sustainable development;
They open the gateway to new prosperity.

២០

អំពីការលើកតម្កែមុខរបរ

អ្នកល្ងង់ ផ្អែកជីវិតលើមុខរបរ
 ពេលមុខរបររុងរឿង គេក៏រុងរឿងទៅតាមមុខរបរ
 ពេលមុខរបរដួនដាប គេក៏ដួនដាប
 ពេលមុខរបររលាយ គេក៏ស្លាប់អញ្ចឹងទៅ

អ្នកឆ្លាត ប្រៀបមុខរបរដូចជាយានជំនិះ
 ពេលមុខរបរកាក់កប គេក៏ឡើងជិះទៅ
 ពេលមុខរបរជួបនឹងបញ្ហា គេក៏ជួសជុលកែច្នៃ
 ពេលមុខរបរដួលរលំ គេក៏ប្តូរមុខរបរថ្មី
 ហេតុនេះគេត្រូវប្តូរមុខរបរជារឿយៗរហូតទៅ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចាត់ទុកមុខរបរដូចជាប្រភពទឹកហូរ
 រៀបចំជាប្រព័ន្ធចែកចាយទៅតាមតម្រូវការរបស់មហាជន
 ដរាបណាមនុស្សលោកនៅតែត្រូវការមិនចេះចប់
 មុខរបរក៏កាន់តែរីកចំរើនទៅមុខជាលំដាប់

20

BUSINESS SUCCESS

The foolish live for their businesses,
When business is in high-tide, they ride along.
When business is in low-tide, they slide along.
When business is in crisis, they collapse.

The clever utilize business as a vehicle,
When business is in high-tide, they drive on.
When business is in low-tide, they fix it.
When business is in crisis, they change to a new vehicle.

The wise make business a flowing fountain,
Fulfilling the world's demands.
Since the world makes infinite demands,
Businesses continue to grow.

២១

អំពីការតស៊ូព្យាយាម

អ្នកល្ងង់ ខំសន្សំតែរឿងឥតប្រយោជន៍
ទើបគេជួបប្រទះតែរឿងឥតប្រយោជន៍
ហើយតែងតវ៉ាថា ហេតុអ្វីក៏ធ្វើល្អហើយនៅតែមិនបានល្អ

អ្នកឆ្លាត តស៊ូព្យាយាមតែជាមួយអ្វីដែលមានប្រយោជន៍
ទើបគេទទួលបានប្រយោជន៍ច្រើនលាយឡំនឹងទោសខ្លះៗ
ហើយតែងអួតថា ខំប្រយ័ត្នណាស់ដែរនៅតែជឿសមិនផុត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ព្យាយាមទទួលស្គាល់ទាំងគុណនិងទោស
ទើបគេអាចគ្រប់គ្រងស្ថានភាពបានគ្រប់កាលៈទេសៈ
ដោយមិនចាំបាច់ខ្វល់ខ្វា់អ្វីរទាំអំពីលទ្ធផលឡើយ

21

PERSISTANCE

The foolish delight in nonsense-causes,
Involving themselves with the unworthy
And always complaining about the troubled results.

The clever delight in only worthy causes,
Gaining benefit with few side effects,
But often complaining about a few ill-fated results.

The wise delight in purifying causes,
Spending their time progression,
Without any complaint of results.

២២

អំពីការសណ្តោស

អ្នកល្ងង់ យកក្តីសណ្តោសមកបណ្តុះការខ្ជិលច្រអូស
ទើបបានជាគេត្រូវអាប់អោន

អ្នកឆ្លាត យកក្តីសណ្តោសមកស៊ីសងជាមួយផលប្រយោជន៍
ទើបគេចាត់ការបានល្អ ឆាប់ទទួលជោគជ័យ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រកាន់យកក្តីសណ្តោសដោយបរិសុទ្ធ
ទើបគេទទួលតែក្តីស្ងប់សុខក្នុងជីវិត

22

ISOLATION

The foolish seek isolation to cultivate laziness,
Throwing themselves out of the virtuous life.

The clever seek isolation for right balance,
Living well-managed and successful lives.

The wise seek isolation to nourish purification,
They receive the peace of life.

២៣

អំពីការសេពសោយទ្រព្យសម្បត្តិ

អ្នកល្ងង់ ត្រេកត្រអាលនឹងទ្រព្យសម្បត្តិ
 សប្បាយនឹងអង្គុយរាប់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលខ្លួនមាន
 ដល់ពេលស្លាប់ទៅជាខ្មោច
 ក៏ក្លាយទៅជាអ្នកចាំយាមទ្រព្យឱ្យអ្នកដទៃ

អ្នកឆ្លាត ត្រេកត្រអាលនឹងអំណាចរបស់ទ្រព្យសម្បត្តិ
 មានសេចក្តីសុខក្នុងការប្រើប្រាស់ចាយវាយ
 សេពសោយយ៉ាងឆ្ងាញ់ពិសារ គ្មានឈឺក្បាលវិលមុខនឹងអ្នកណា
 ហើយក៏ខំរកជាបន្តអញ្ចឹងទៅ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត បរិភោគគុណប្រយោជន៍នៃទ្រព្យសម្បត្តិ
 មានសេចក្តីសុខក្នុងការបង្កើន រក្សា និងលះបង់
 ដោយកែប្រែគុណប្រយោជន៍របស់ទ្រព្យសម្បត្តិ
 ឱ្យក្លាយទៅជាគុណសម្បត្តិមួយថ្មីដែលមានតម្លៃខ្ពស់ជាងមុន

23

PROPERTY

The foolish covet their property
And are happy possessing.

The clever desire the power of their property
And are happy in wielding its power.

The wise seek the value of their property
And are happy in increasing its value.

២៤

អំពីការផ្តល់តម្លៃ

អ្នកល្ងង់ ឱ្យតម្លៃអ្វីៗទៅតាមអារម្មណ៍ចូលចិត្តឬមិនចូលចិត្ត
ម៉្លោះហើយ សុខនិងទុក្ខក៏ប្រែប្រួលទៅតាមអារម្មណ៍ទាំងនោះ

អ្នកឆ្លាត ឱ្យតម្លៃថា ភាពខុសនិងត្រូវជារឿងសំខាន់
ទើបគេមានគោលការណ៍ច្បាស់លាស់សម្រាប់ខ្លួនឯង
តែត្រូវទទួលសងមកវិញនូវសត្រូវខាងគំនិតជារង្វាន់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រកាន់យកប្រយោជន៍និងសុខ
សម្រាប់គ្រប់ៗគ្នានិងគ្រប់កាលៈទេសៈ
ទើបគេទទួលបាននូវការជឿជាក់និងមហាមិត្តជារង្វាន់

24

VALUE OF THINGS

The foolish judge thing by their attraction,
Momentary happiness followed by sadness is what they get.

The clever judge things by their virtues and vices,
Many contradictory opinions are what they face.

The wise judge things by their overall value,
Optimization and friends are their reward.

២៥

អំពីតវិយាបថ

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តទាមទារ
ក្លាយជាមនុស្សដែលគួរឱ្យអ្នកផងធុញទ្រាន់
ហើយគេច ខ្ជិលមកវិវរវល់

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តចរចា តថ្ងៃ
ដែលធ្វើឱ្យអ្នកផងមិនសូវទុកចិត្ត
សេពគប់តែពេលណាត្រូវដោះដូរផលប្រយោជន៍ប៉ុណ្ណោះ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចូលចិត្តលះបង់
ទើបគេអាចយកឈ្នះចិត្តមនុស្សផងទាំងពួង
ហើយទទួលនូវក្តីស្រឡាញ់រាប់អានជាប្រយោជន៍តបស្កង

25

ACTIONS OF DEEDS

The foolish demand their rights,
Making themselves tiresome.
Others step away from them.

The clever like to negotiate,
Making themselves suspect.
Others insincerely touch them.

The wise like to give
And in return gain trust.
Others are faithful to them.

២៦

អំពីក្តីប្រាថ្នា

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តតម្រូវតាមក្តីប្រាថ្នាខ្លួនឯង
ទើបគេត្រូវបន្តក្តីប្រាថ្នាដោយមិនចេះចប់មិនចេះគ្រប់

អ្នកឆ្ងាត ព្យាយាមបង្ខំចិត្តខ្លួនឯង
ទើបត្រូវហត់នឿយដោយការប្រឈមមុខនឹងទំនាស់ក្នុងចិត្ត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចេះសម្រួលចិត្តខ្លួនឯង
ទើបមានដំណើរជីវិតជ្រះស្រឡះ គ្មានជាប់ជំពាក់

26

DEMANDS

The foolish are unable to control their wants and needs,
They create a cycle of endless searching for desires.

The clever are demanding in their needs;
They must cope with their inner war.

The wise simplify their needs,
They follow the true path in life.

២៧

អំពីការផ្តាច់ផ្តុំ

អ្នកល្ងង់ ផ្តាច់តែចិត្តខ្លួនឯង
 ទើបគេទទួលបានការគាប់ចិត្តខ្លួនឯងជាផល
 និងក្តីស្តាប់ខ្លឹមពីអ្នកដទៃជារង្វាន់

អ្នកឆ្លាត ខំយកគាប់យកគួរនឹងអ្នកដទៃ
 ទើបគេត្រូវទទួលការលំបាកជាផល
 ហើយបានក្តីស្រឡាញ់ និងការយល់ចិត្តជារង្វាន់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនយកទាំងពីរយ៉ាង
 ព្រោះយល់ថាទាំងពីរនេះគឺកិលេសនិងតណ្ហា
 គេជ្រើសយកសច្ចៈដែលបង្កឱ្យកើតប្រយោជន៍សុខទាំងអស់គ្នា
 ទើបទទួលនូវភាពស្វាមីភក្តីជាផល និងក្តីសុខជារង្វាន់

27

SPOILING

The foolish spoil themselves,
And bore others;
They are rewarded with contempt.

The clever spoil others;
They are rewarded with adoration,
Which bores them.

The wise spoil no one;
They suggest and lead every one to a better state
And are rewarded with faith and love.

២៨

អំពីការឈ្នាក់វង្វេង

អ្នកល្ងង់ មាត់ស្តុយ ឈ្នាក់នឹងរវាហារ
និយាយមិនចេះទប់ ជ្រុលជ្រួសជាញឹកញាប់
ជួញតែក្តៅក្រហាយ និងសត្រូវសន្ធឹកសន្ធាប់

អ្នកឆ្ងាត គិតបែកផ្សែង ឆ្ងួតវង្វេងនឹងការគិត
គិតរលៀនហួសពីការពិត
ប្រឌិតតែរឿងអស់សំណើចបោកទាំងគេបោកទាំងខ្លួនឯង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ឈ្នាក់នឹងក្តីស្ងប់
ទើបមានសតិស្មារតីជាប់ជាប្រចាំ
ដែលជាបង្អែកជ័ររឹងមាំសម្រាប់ខ្លួនឯងនិងអ្នកជុំវិញ

28

CONSCIOUSNESS

The foolish are talkative;
They are diminishing their own consciousness.

The clever are too calculating;
They are distracting their own consciousness.

The wise are tranquil;
They are purifying their consciousness.

២៩

អំពីការអួតអាង

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តលើកខ្លួនឯង
 ទើបត្រូវទទួលការពេបជ្រាយនិងការកាច់កុង
 ព្រមទាំងការមូហុងជារង្វាន់

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តបន្ទាបខ្លួន
 ទើបគេត្រូវទទួលការយល់ចិត្តនិងការមាក់ងាយ
 ព្រមទាំងការជួយសង្គ្រោះជារង្វាន់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ជឿលើខ្លួនឯងតែមិនចូលចិត្តបញ្ចេញមុខ
 មិនអួតអាងហើយក៏មិនអែបអប
 តែរក្សាចំណងភាគរៈ ដើម្បីប្រយោជន៍រួម
 ទើបគេទទួលបាននូវការគោរពរាប់អានជារង្វាន់

29

ARROGANCE

Arrogant, the foolish are
Rewarded with hate.

Humble, the clever are
Rewarded with sympathy and help.

Neither arrogant nor humble,
The wise are rewarded with respect.

30

CHARACTER DEVELOPMENT

The foolish are so overbearing,
They leave no space for any improvement.

The clever are willing to learn and practice everything,
But can never learn all.

The wise never consider themselves the best,
But always perform to their best naturally.

៣១

អំពីអាកប្បកិរិយា

អ្នកល្ងង់ តែងរឹងក្តឹង ចចេស
ទើបត្រូវទទួលបរាជ័យ
ប្រៀបដូចសំបកឈើដែលក្រៀមផ្ទុះធ្លាក់មកលើប្រថពី

អ្នកឆ្លាត ឮកែបត់បែន
ទើបចូលចុះដោយងាយទៅតាមស្ថានការណ៍ផ្សេងៗ
ប្រៀបដូចជាបួសឈើដែលចាក់កណ្តាញ់កប់ទៅក្នុងដី

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រកាន់យកភាពទន់ភ្លន់
ទើបគេចំរើនរុងរឿង
ប្រៀបដូចចុងឈើដែលលូតឆ្ពោះទៅកាន់ទីខ្ពស់

31

PERSONAL MANNER

The foolish are brittle,
They fall apart like bark.

The clever are flexible,
They branch out like roots.

The wise are tender,
They grow to the highest points like treetops.

៣២

អំពីវិធីគ្រប់គ្រងការអូសទាញ

អ្នកល្ងង់ ឆាប់ញោចទៅតាមការអូសទាញ
ធ្វើឱ្យគេត្រូវបត់បែនប្រែប្រួលមិនចេះចប់

អ្នកឆ្លាត ខំទប់ខ្លួនមិនហាក់លោតទៅតាមការអូសទាញ
ទើបគេជាម្ចាស់លើខ្លួនឯង តែត្រូវមានឈ្មោះថាចង្អៀតចង្អល់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត តែងកែច្នៃប្រើប្រាស់ការអូសទាញ
ទើបគេអាចចម្រាញ់យកប្រយោជន៍
ពីគ្រប់អ្វីៗនិងគ្រប់ស្ថានការណ៍

32

MANAGING TEMPTATION

The foolish follow their temptations,
Their minds are always provoking.

The clever control their temptations,
They become self-inhibiting.

The wise manage their temptations,
They find the right balance for everything.

៣៣

អំពីការសន្យា

អ្នកល្ងង់ មិនហ៊ានសន្យានឹងអ្នកណា សូម្បីតែខ្លួនឯង
ព្យាយាមជឿសវាងមិនទទួលខុសត្រូវលើអ្វីៗ
ទើបគ្មានអ្នកណាគេជឿ ព្រមទាំងខ្លួនឯង

អ្នកឆ្លាត សន្យាតែរហូត គ្រប់ៗរឿង
ទើបត្រូវខំអនុវត្តន៍តាមសន្យាដោយក្តីឆ្លើយលំបាក
ជូនធ្វើបានជូនក៏មិនបាន ធ្វើឱ្យអ្នកផងជឿខ្លះមិនជឿខ្លះ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រមូលអ្នកពាក់ព័ន្ធរួមធ្វើសន្យា
ទើបមានកម្លាំងធំសម្រាប់ប្រយោជន៍រួមគ្នា
ជួយរុញច្រានភារកិច្ចឆ្ពោះទៅរកជោគជ័យ

33

COMMITMENT

The foolish dare not make any commitments
And try to avoid all responsibilities;
They are unreliable even to themselves.

The clever make many commitments,
Some achievable and some not,
Making the clever sometimes trustworthy and some not.

The wise make group commitments.
They synergies the team to achieve a common goal,
Usually getting the greater good as result.

៣៤

អំពីស្នេហានិងគូស្នេហ៍

អ្នកល្ងង់ ព្រេកព្រាអាណនឹងស្នេហា
ទើបពេលនៅម្នាក់ឯងទៅជាគ្មានក្តីសុខ
ត្រូវខំស្វែងរកគ្លីរកគ្នាគ្រប់ទិសទីមិនចេះឈប់

អ្នកឆ្លាត មិនព្រេកព្រាអាណនឹងរកគូ
ទើបរស់ម្នាក់ឯងមានក្តីសុខជាជាងរស់ជាមួយអ្នកផ្សេង
និងប្រសិនបើត្រូវការ នោះក៏កាន់តែឈឺជ្បាលើសដើម

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនព្រេកព្រាអាណតែក៏មិនបដិសេធន៍ស្នេហា
បើត្រូវមានគូ ក៏ជួយលើកស្ទួយឱ្យបានច្រើនទាំងអស់គ្នា
ទើបគេនៅតែម្នាក់ឯងក៏សុខ នៅមានគូក៏សុខដូចគ្នា

34

LOVE AND LOVER

The foolish long for love.
They have no self satisfaction
And seek around for companions.

The clever deny love.
They are satisfied with isolation
And suffer when they must rely on others.

The wise do not long for love,
Nor do they refuse to love and be loved.
They live happily either alone or with a soulmate.

៣៥

អំពីចំណងស្នេហា

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តអង្វរកសុំស្នេហា
ទើបគេទទួលបានត្រឹមតែក្តីអាណិតនិងក្តីសង្វេគ

អ្នកឆ្លាត តែងផ្តល់នូវការស្រឡាញ់និងការយល់ចិត្ត
ទើបគេត្រូវធ្វើជាទីពឹងពាក់របស់អ្នកដទៃ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រើបញ្ជាឱ្យម្នាក់ៗស្គាល់និងស្រឡាញ់ខ្លួនឯង
ទើបគេបានទទួលនូវបុណ្យគុណនិងការគោរពរាប់អាន

35

LOVE TRADES

The foolish ask for sympathy and love,
But get pity instead.

The clever give out compassion and love,
But gain only the dependence of others.

The wise convey the wisdom
of self actualization and love.
They gain respect.

៣៦

អំពីក្តីស្នេហា

អ្នកល្ងង់ ឈ្នក់រង្វេងនិងស្នេហា
ទើបគេត្រូវជាប់អន្ទាក់នៃវិបត្តិជាញឹកញាប់

អ្នកឆ្ងាត ព្យាយាមមិនឱ្យជាប់អន្ទាក់ស្នេហា
ទើបគេគ្មានការជំពាក់វាក់វិន
តែក៏ត្រូវបានតឹងនឹងទំនាស់ក្នុងចិត្តខ្លួនឯង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត លើកកំពស់សេចក្តីស្នេហារបស់ខ្លួន
ពីស្នេហាធម្មតាទៅកាន់ស្នេហាពិត
ពីស្នេហាពិតទៅកាន់ក្តីមេត្តាជាសាកល
ពីក្តីមេត្តាជាសាកលទៅកាន់ក្តីបរិសុទ្ធជានិរន្តរ៍
ដែលជាទីខ្ពស់បំផុតនៃក្តីស្នេហា
និងសុភមង្គលដ៏ភ្លឺថ្លាត្រចះត្រចង់

36

LOVING

The foolish succumb to passion and love,
And are often in grief.

The clever try to be free from love,
But struggle with self-love.

The wise develop their love,
From common love to real love,
From real love to universal love,
From universal love to pure love,
And find happiness.

៣៧

អំពីទំនាក់ទំនងភេទ

អ្នកល្ងង់ វង្វេងនឹងកាមា

តណ្ហាដឹកមុខ

ចាត់បង់សម្បជញ្ជាៈ បន្ទាបតម្លៃខ្លួនឯង

អ្នកឆ្លាត ប្រើប្រាស់កាមាចងសម្ព័ន្ធ

ធ្វើឱ្យមានរឿងប្រថៃប្រថំណូ និងការទាស់ទែងព្រោះកិត្តិយស

ទើបត្រូវសុគតស្នាញ ចាត់បង់ចំណងមេត្រី

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត សាងកាមាសិក្សាពីអារម្មណ៍

ប្រើប្រយោជន៍តូចទាញយកប្រយោជន៍ធំ

កាមាគ្រាន់តែជាស្ថានឆ្លងទៅរកឥស្សរភាព

ពេលដឹងច្បាស់ហើយក៏រំសាយ

ទើបគេទទួលប្រយោជន៍យ៉ាងសក្តិសម

37

SEXUAL AFFAIRS

The foolish are obsessed with sexual affairs,
Wasting their strength
And losing other memories.

The clever use sexual affairs
To bond their relationships,
Leading to confusion and insincerity.

The wise analyze their feelings from sexual affairs,
And become liberated after clarifying their feelings;
Sex becomes only a means to achieving their liberty.

៣៨

អំពីការចងមិត្ត

អ្នកល្ងង់ តែងចងមិត្តនៅតាមតុស្រាបូតាមរង់ល្បែង
ទើបបានតែមិត្តក្លែងក្លាយនាំភ័យមកដាក់ខ្លួន
នឹងបែកបាក់គ្នាម្តងហើយម្តងទៀត

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តចងមិត្តតាមកន្លែងធ្វើការ
ទើបបានមិត្តល្អរួមធ្វើរួមគិតដើម្បីប្រយោជន៍
លុះពេលអស់កិច្ចការឬការងារដួលរលំ មិត្តល្អក៏អន្តរធានទៅ
ហើយមិត្តខ្លះក៏ប្រែមកជាសត្រូវឬជាគូប្រជែង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត សេពគប់មិត្តដោយនិស្ស័យនិងឧត្តមគតិ
ទើបបានមិត្តពិតពិតក្លែង ឥតសំដែងក្នុងក្រៅ
មានចំណងមេត្រីបរិសុទ្ធស្និទ្ធស្នេហាចិរកាល

38

MAKING FRIENDS

The foolish make friends at a party,
Usually finding the insincere ones
Who lead their lives to disaster.

The clever make friends in the work place,
Usually merging with beneficial partners
Who help further their success.
They are friends for as long as the partnership lasts.
When business fails, so does their friendship.

The wise make friends based on spiritual awareness,
Usually finding great and true friends,
Their relationships grow beyond all worldly conditions.

៣៩

អំពីការពង្រឹងសម្ពន្ធភាព

អ្នកល្ងង់ មើលឃើញតែចំណុចអាក្រក់របស់គេ
 ទើបបង្កតែរឿងដាក់គ្នាទៅវិញទៅមក
 ជួបតែភ្នំទុក្ខនិងការក្តៅក្រហាយជារង្វាន់

អ្នកឆ្លាត ឃើញតែចំណុចល្អរបស់អ្នកដទៃ
 ទើបខំធ្វើល្អដល់គ្នា
 ហើយក៏ទទួលក្តីសុខលាយឡំនឹងទុក្ខដោយសារតែការរំពឹង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលទាំងគុណនិងទោសរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ
 ព្យាយាមអត់ឱនរឿងបន្តិចបន្តួចដែលអាចកើតមានរវាងគ្នា
 លើកតំកើងចំណុចល្អដើម្បីកសាងរួមគ្នា
 ទើបសម្ពន្ធភាពកាន់តែរឹងមាំជាប្រយោជន៍សុខភាពងាករេ
 ទទួលភាពកក់ក្តៅនិងចំរើនជុំវិញជារង្វាន់

39

OUTLOOKS ATTITUDES

The foolish are pessimistic.
They share their dark side with others,
And are rewarded with grief and disaster.

The clever are optimistic.
They share their bright side with others and are
Rewarded with goodness but exhausted by pretense.

The wise are realistic.
They share the awareness of good and bad with others,
And strengthen their lives as they grow.

៤០

អំពីលក្ខណៈនៃការចងសម្ព័ន្ធ

អ្នកល្ងង់ គិតតែប្រយោជន៍ខ្លួនឯង
ទើបត្រូវអ្នកដទៃស្តាប់ខ្លឹម .

អ្នកឆ្លាត គិតតែឱ្យ
ត្រូវហត់នឿយ តែសប្បាយចិត្តព្រោះមានគេស្រឡាញ់រាប់អាន

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចាត់ចែងការទទួលនិងការផ្តល់យ៉ាងសមរម្យ
ក៏ចម្រើនតាមគុណសម្បត្តិរៀងខ្លួន
ទើបបានសមចិត្តឥតលំអៀង

40

STYLE OF FRIENDSHIP

The foolish are the selfish;
They are repulsive.

The clever are the generous;
They are giving but always exhausted.

The wise balance their giving and receiving
And find satisfaction for both self and others.

៤១

អំពីការយកប្រៀប

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តយកប្រៀបលើអ្នកដទៃ
ទើបទទួលប្រយោជន៍ភ្លាមៗតែក្នុងពេលដំខ្លី
គ្មានមនោសញ្ចេតនា គ្មានការជឿទុកចិត្ត

អ្នកឆ្លាត ព្រមចាញ់ប្រៀបអ្នកដទៃ
ទើបមានអ្នកស្រឡាញ់និងទុកចិត្ត
តែត្រូវជួបនឹងភាពអយុត្តិធម៌ និងការពិបាកក្នុងចិត្ត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចូលចិត្តប្តឹងថ្លែងដើម្បីប្រយោជន៍ទាំងសង្គម
ទើបបានសុខ ក្តីស្រឡាញ់និងការជឿទុកចិត្ត
ហើយស្ថាបនាបែបបទទទួលផលសមស្របស្ថិតស្ថេរចីរកាល

41

STRENGTHENING RELATIONSHIPS

The foolish take advantage of others,
Gaining short term relationships.

The clever are willing to be taken advantage of,
Gaining affection but feeling bitter about their relationships.

The wise tend to share advantages with others,
Gaining love, respect and enduring relationships.

៨២

អំពីការតបស្នងបុណ្យគុណ

អ្នកល្ងង់ មើលគុណចំពោះអ្នកមានគុណ
ទើបមិនមានអ្នកណាចង់ធ្វើល្អជាមួយ

អ្នកឆ្លាត ភតញ្ចចំពោះអ្នកមានគុណ
ទើបមានគេចង់ធ្វើល្អជាមួយសន្ធិកសន្ធាប់
ហើយត្រូវមានភារកិច្ចសងបុណ្យគុណមិនចេះចប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត សងតម្លៃអ្នកមានគុណឱ្យកាន់តែខ្ពស់
ទើបសងបុណ្យគុណគ្នាបានជ្រះស្រឡះ
អ្នកធ្លាប់មានគុណបែរមកជំពាក់គុណវិញ
ហើយពេញចិត្តនឹងផ្តល់សគុណកាន់តែធំឡើង
កើតមានការផ្តល់ទេវវិញទៅមក ក្នុងកំរិតកាន់តែខ្ពស់ទៅៗ
ទើបគ្រប់គ្នាកាន់តែទទួលប្រយោជន៍ដ៏ធំធេង

42

BENEFACTORS

The foolish betray even their benefactors;
No one dares to deal with them.
As a result, they have to pay for more than what they get.

The clever are grateful to their benefactors;
Everyone wants to be nice to them.
As a result, they feel endless obligation.

The wise uplift the souls of their benefactors
Because it is the only true way of repayment.
As a result,
They inspire the benefactors for greater giving,
Benefiting all mankind.

៤៣

អំពីចរន្តលោក

អ្នកល្ងង់ វង្វេងតាមចរន្តលោក
បង្កការសុគតស្នាញដល់ខ្លួនឯង
ខំទទួលបន្ទុកដោះស្រាយទៅលើរឿងឥតប្រយោជន៍

អ្នកឆ្លាត គេចវេះពីចរន្តលោក
ទើបមិនសូវទទួលការអ្វីច្រើន
តែត្រូវហត់នឿយនឹងការគេចដែលគ្មានថ្លៃបញ្ចប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត តាមដាននិងចាត់ការតាមចរន្តលោក
ទើបគេរីករាយក្នុងការប្រមៀលលោកលេងតាមចិត្តរបស់ខ្លួន

43

WORLDLINESS

The foolish are tied up with the world,
Creating complex troubles,
Always having problems to solve.

The clever avoid the world,
Getting involved with as few tasks as possible,
Always bored with endless escapes.

The wise adapt in the world,
Preserving their souls while performing their tasks,
With free minds.

៤៤

អំពីវិជ្ជាជីវិត

អ្នកល្ងង់ មើលឃើញត្រឹមតែពូជពង្សវង្សត្រកូល
ទើបយ៉ាងខ្លួនឯងឱ្យនៅក្នុងរង្វង់ជំកូចចង្កៀត
មិនបានភ្នក្សរសជាតិអ្វីៗដែលធំធេងជាងវង្សត្រកូលរបស់ខ្លួន

អ្នកឆ្លាត វង្វេងនឹងចំណេះវិជ្ជា
ទើបវិលវល់តែក្នុងទ្រឹស្តី និងគំនិតទាន់សម័យ
មិនបានស្គាល់រសជាតិនៃសច្ចៈរបស់អនន្តកាល

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលឃើញដល់ចុងបញ្ចប់នៃសកាវៈ
ទើបគេរកឃើញសច្ចៈពិតប្រាកដ កាន់តែច្រើនជាលំដាប់
ហើយក្រេបរសជាតិរបស់វាលវដ្តសង្សារបានយ៉ាងបិច្ចុរណ៍

44

CAGES IN LIFE

The foolish are tied to their heritage,
Caging themselves,
Missing the huge family of God.

The clever are tied to their opinions,
Caging themselves in old knowledge,
And missing the ultimate truths.

The wise are not tied to their present existence,
But stand in reality,
Absorbing truths leading to the ultimate Truth.

៤៥

អំពីជាតិនិយម

អ្នកល្ងង់ បន្ទាបបន្ថោកជាតិខ្លួនឯង លើកតម្កើងជាតិដទៃ
ទើបត្រូវធ្វើជាខ្ញុំកញ្ចុះជាតិដទៃទាំងល្វឹងជួវចត់
កាន់តែទ្រាំទ្រ ក៏កាន់តែអាប់អោននិងឈឺចាប់

អ្នកឆ្លាត លើកតម្កើងជាតិឯង មើលងាយជាតិដទៃ
ទើបទៅជាអ្នកជ្រុលនិយម ចង្អៀតចង្អល់ បៀតបៀនជាតិដទៃ
ទោះបីជាបានផ្គុំផ្គើង
ក៏នៅតែមានសត្រូវដែលអាចខ្លាំងជាងខ្លួនផងក៏មាន

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត លើកសរសើរចំណុចល្អរបស់ជាតិឯង
ក៏លើកសរសើរចំណុចល្អរបស់ជាតិផ្សេង ហើយរៀនសូត្រតាម
ទើបគេមានចិត្តទូលំទូលាយជាសាកល
ផ្គុំផ្គើងរុងរឿងប្រាសចាកសត្រូវក្នុងលោកដ៏ធំធេង

45

NATIONALISM

The foolish have contempt for their own nation,
And praise others,
Not realizing that
they are becoming the slaves of the others.

The clever praise their own nation,
And have contempt for others,
Not realizing that
They are making enemies that may be greater.

The wise praise the good in all nations,
All are seeking fulfillment of the good
And not building aggression.

៩៦

អំពីរបបសេដ្ឋកិច្ច

អ្នកល្ងង់ ធ្វើសេដ្ឋកិច្ចដោយអាងទឹកលុយ
ពេលណាអំណាចនៅលើលុយ លុយធំនឹងបំបាក់លុយតូច
សេដ្ឋកិច្ចនឹងត្រូវរលាយ

អ្នកឆ្លាត សាងសេដ្ឋកិច្ចដោយសមត្ថភាពខ្លួនឯងតែម្យ៉ាង
ទើបធ្វើបានល្អដរាបណាខ្លួនឯងនៅរឹងមាំ
ពេលខ្លួនចុះខ្សោយក្នុងប្រព័ន្ធផ្សារសេរី សេដ្ឋកិច្ចក៏ត្រូវធ្លាក់ចុះ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត សាងសេដ្ឋកិច្ចតាមបែបកុល្យភាពសម្ព័ន្ធ
ដរាបណាបែបផែនសម្ព័ន្ធនៅតែដំណើរការ
សេដ្ឋកិច្ចក៏នឹងជួបតែភាពរីកចំរើន

៤៧

អំពីធម្មជាតិ

អ្នកល្ងង់ ព្យាយាមគេចពីធម្មជាតិ តែគេចយ៉ាងណាក៏មិនជុត
ក្រេចគិតថា ធម្មជាតិគឺជាអ្នាយរបស់ខ្លួន
កាន់តែគេច គេកាន់តែនឿយហត់

អ្នកឆ្លាត ឆ្លុះរំរង្វេងនឹងធម្មជាតិ
ព្យាយាមរស់នៅជាមួយធម្មជាតិដូចអ្នាយនិងកូនយ៉ាងល្អកល្យាន
ទើបគេពេញចិត្តនឹងជីវិត ព្រមទាំងសក្ការៈជុំវិញ
តែអាចនឹងមិនបានទទួលប្រយោជន៍ខ្ពស់បំផុតក្នុងជីវិត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ស្គាល់ពីតម្លៃរបស់ធម្មជាតិ
គេចេះតាក់តែងជីវិតឱ្យស៊ីសង្វាក់ព្រមទាំងថែរក្សាធម្មជាតិ
ទទួលប្រយោជន៍ខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ជីវិតនិងធម្មជាតិ

47

NATURE

The foolish run away from nature,
Forgetting that nature is their mother.
The further away they run, the weaker they become.

The clever adore nature,
Realizing nature is their mother;
They find great satisfaction,
But do not go beyond satisfaction.

The wise value nature,
They live in, work with, gain benefit from
And give thanks to Her.

៤៨

អំពីទំនាក់ទំនងជាមួយធម្មជាតិ

អ្នកល្ងង់ ព្យាយាមបង្គាប់បញ្ជាទៅលើធម្មជាតិ
កាន់តែព្យាយាម ជាប់ជុំកាន់តែជ្រៅ
ជីវិតក៏កាន់តែដុះដាប

អ្នកឆ្លាត ព្យាយាមសម្របសម្រួលតាមធម្មជាតិ
ពេលចុះសម្រុងបានល្អហើយ
ជីវិតក៏ជួបទាំងសុខទាំងទុក្ខទៅតាមសភាពប្រែប្រួលនៃធម្មជាតិ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចេះឈរយ៉ាងរឹងប៉ឹងពីលើធម្មជាតិ
ស្គាល់ពីអំណាចរបស់ធម្មជាតិ មិនរណបទៅតាមធម្មជាតិ
ទើបគេអាចអាចរក្សាអ្វីៗឱ្យមានសភាពជាប្រក្រតីបាន

48

RELATIONSHIP WITH NATURE

The foolish try to control nature,
The harder they try,
The more they twist the fundamentals of life,
Creating a pathway toward disaster.

The clever try to cooperate with Mother Nature,
They establish a harmony,
But live insecurely in the uncertainty of nature.

The wise exist in the uncertainty of nature,
They recognize the natural power as it is,
Keep a balanced awareness,
And enjoy the power of nature.

៤៩

អំពីខ្មោចព្រាយបិសាច

អ្នកល្ងង់ ខ្លាចខ្លាច ខំរត់គេចពីខ្មោច
ដរាបណាស្រមោលអន្ទោលតាមប្រាណ
ទើបសត្រូវដែលជាស្រមោលតាមលងគេជារៀងរហូត

អ្នកឆ្លាត ហ៊ានតទល់ជាមួយខ្មោច
ទើបគេយកខ្មោចធ្វើជាមិត្ត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត យល់ដល់ជម្រៅចិត្តរបស់ខ្មោច
ហើយលើកតំកើងវិញ្ញាណខ្មោចឱ្យខ្ពស់
ទើបគេយកខ្មោចធ្វើជាសិស្សបានរាប់មិនអស់

49

GHOSTS

The foolish are afraid of ghosts and run away,
They are always haunted by the shadowed enemies.

The clever, when they come across ghosts, stay;
They make supernatural friendships.

The wise uplift the ghosts' spirits,
Regarding them as Gods followers.

៥០

អំពីទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី

អ្នកល្ងង់ ឃើញអ្វីតៗមក ក៏ធ្វើតៗរៀងទៅ
 មិនបានប្រមើល មើលពីគុណប្រយោជន៍អ្វីៗ
 ទើបជាប់ជំពាក់តែនឹងរបៀបដដែលៗ
 ក្លាយជាទាសកររបស់វប្បធម៌

អ្នកឆ្លាត ធ្វើតាមទំនៀមទំលាប់ណាដែលគិតថាមានប្រយោជន៍
 ទើបបានប្រយោជន៍ជាក់លាក់ ដោយការចម្រាញ់វប្បធម៌

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ឃើញអ្វីដែលធ្វើតៗមក
 ក៏ព្យាយាមកែលំអឱ្យបានកាន់តែប្រសើរ
 ទើបមានការរីកចំរើនជាលំដាប់
 ហើយក៏បានទទួលផ្លែផ្កាល្អៗពីវប្បធម៌

50

TRADITION

The foolish exercise traditions for the performance,
And gain little or no value from them.

The clever act upon traditions as life experiments,
And gain more value from them.

The wise follow traditions for greater development,
And get the most value from their traditions.

៥១

អំពីគោលបំណង

អ្នកល្ងង់ ធ្វើអ្វីដោយសំអាងថាមានបំណងល្អ
ប៉ុន្តែដោយសារបំណងល្អតែសំបកក្រៅនេះហើយ
ដែលធ្វើឱ្យពិភពលោកមានវិបត្តិជារឿយៗច្រើនជំនាន់

អ្នកឆ្លាត ធ្វើអ្វីដោយសំអាងលើពាក្យអភិវឌ្ឍន៍
តែដោយអភិវឌ្ឍន៍បានសំរាប់តែមនុស្សមួយក្រុមតូច
ទើបធ្វើឱ្យពិភពលោកកំពុងតែប្រឈមមុខនឹងវិបត្តិដូចសព្វថ្ងៃ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើអ្វីសំដៅលើកំពស់មនសិការមនុស្ស
ឱ្យមានការចេះចែករំលែកគ្នាយ៉ាងសក្តិសម
មិនមានការយកប្រៀបកេងប្រវ័ញ្ចហួសហេតុ
ទើបមិនបង្កឱ្យមានបញ្ហា
ហើយឈានទៅរកការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយស្ថិរភាព

51

INTENTIONS

The foolish claim their actions
Are governed by good intentions,
But their inappropriate good intentions
Cause troubles in this world.

The clever have the intention of modernization.
But modern things
Sometimes cause trouble in this world.

The wise try uplifting mankind's consciousness
To bring sustainable peace into the world.

៥២

អំពីកាលវេលា

អ្នកល្ងង់ ឯបំប៉ុននឹងអាតិកកាលដែលមិនអាចកែប្រែបាន
ច្រើនគិតថយក្រោយក្នុងខណៈដែលជីវិតត្រូវដើរទៅមុខ
ផ្ទុយគ្នាស្រឡះពីការពិតដែលត្រូវគិតបច្ចុប្បន្ននិងអនាគត

អ្នកឆ្លាត រើរវាយនឹងអនាគតដែលមិនទាន់ពិតប្រាកដ
រំពឹងហួសមាឌ តែសង្ឃឹមតិចតួច
ទើបមិនពេញចិត្តនឹងជីវិតពិតក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយក៏គ្មានឱកាស

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ទទួលស្គាល់បច្ចុប្បន្ន
យកមេរៀនអតីតមកសាងបច្ចុប្បន្នឱ្យល្អ
ហើយចងក្រងបច្ចុប្បន្នបន្ត សាងអនាគតឱ្យត្រឹមស្រាវ
ទើបរស់យ៉ាងមានន័យ មានសង្ឃឹម ឆ្ពោះទៅរកជោគជ័យ

52

TIME

The foolish call for the unchangeable past,
While life walks toward the future.
They simply lose their present and future.

The clever dream of an unreal future,
While life continues.
They are usually dissatisfied with the present and lose it.

The wise stand in the real present,
And connect the past, present and future.
Their lives are powerful and directed towards success.

៥៣

អំពីសម័យម៉ូត

អ្នកល្ងង់ រក់ទៅតាមសម័យ
 ព្យាយាមដេញឱ្យទាន់សម័យតាមទំនើបកម្មផ្សេងៗ
 តែដេញយ៉ាងណាក៏មិនទាន់
 ព្រោះសម័យនិយមមិនចេះឈប់ស្ងៀមសោះឡើយ

អ្នកឆ្លាត រង្វេងនឹងការច្នៃប្រឌិត
 ព្យាយាមប្រឌិតអ្វីៗថ្មីៗដើម្បីកុំឱ្យគេតាមទាន់
 នៅតែគេចមិនជុត ព្រោះមនុស្សនាំគ្នាដេញតាមរបស់ប្លែកថ្មី
 ទើបគេត្រូវបង្កើតរបស់ថ្មីៗដោយគ្មានទីបញ្ចប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនរណបនឹងកាលសម័យ
 មិនដេញតាមហើយក៏មិនរត់គេច
 តែចេះចាប់យកប្រយោជន៍ពីគ្រប់អ្វីៗនិងគ្រប់សម័យ
 ធ្វើឱ្យជីវិតមានន័យជាអមតៈ

53

FASHION AND STYLE

The foolish try to keep up with the latest fashion.
Because they always seek the new,
They live frenzied lives.

The clever desire creativity,
Trying to remain one step ahead of everyone.
They live insatiable creative lives.

The wise live timelessly,
Never changing from style to style.
They always value what they have
And possess the classic sense of life.

៥៤

អំពិលទ្ធភាព

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តគិតថាក្តីរំពឹងរបស់ខ្លួនគ្មានលទ្ធភាព
ទើបនាំឱ្យខ្លួនធ្លាក់ទៅក្នុងភាពខ្ញុំលិចព្រមស្រេច ជីវិតក៏អាប់ឱន

អ្នកឆ្លាត តែងគិតថាក្តីរំពឹងសុទ្ធតែអាចទៅរួច
ម្ល៉ោះហើយក៏ខំចូកខំថែរ ទៅតាមចំណង់តណ្ហាមិនចេះចប់
ធ្វើឱ្យជីវិតត្រូវរស់ទាំងក្រុម

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលឃើញថាក្តីរំពឹងមានទាំងទៅរួចនិងមិនរួច
អ្វីដែលទៅមិនរួច អាចតែមួយរយៈបូកមិនរួចជាស្ថាពរ
អ្វីដែលទៅរួច ខ្លះមានប្រយោជន៍ ខ្លះទៀតក៏ឥតប្រយោជន៍
គេរៀបចំក្តីរំពឹងឱ្យស្របតាមអ្វីដែលទៅរួចហើយមានប្រយោជន៍
និងសម្រួលអ្វីដែលទៅមិនរួចមួយរយៈ ឱ្យកាន់តែអាចទៅរួច
ទើបជីវិតជួបតែក្តីសង្ឃឹមនិងរីកចំរើនជាលំដាប់

54

POSSIBILITY

The foolish think all of their wishes are impossible,
Putting no effort into achieving anything,
Letting their lives slide.

The clever think that all of their wishes are possible.
And fly after their infinite imaginations,
Struggling too much with their lives.

The wise realize that some of their wishes are practical,
while some are not.
And some of the practical ones are valuable,
while some are not.

They focus their energies on the practical and the valuable,
Achieving success in their lives.

៥៥

អំពីរបៀបទទួលខុសត្រូវ

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តប្រមូលយកការទទួលខុសត្រូវ
ម្ល៉ោះហើយត្រូវទទួលអម្រែក គ្មានពេលធូរស្រាល

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តរ៉ាប់រងធានាខុសត្រូវ
ទើបត្រូវព្រួយបារម្ភ និងរអើលខ្នងជាប្រចាំ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចូលចិត្តបែងចែកការទទួលខុសត្រូវ
បែងចែកអំណាចក្នុងការសម្រេចដោយមិនលំអៀង
ទើបគេចាត់ចែងបានយ៉ាងងាយស្រួល
ហើយមានអ្នកចូលរួមទទួលខុសត្រូវច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់
ជីវិតធូរស្រាលមិនសូវហត់នឿយ

55

MANAGING RESPONSIBILITY

The foolish seek responsibilities;
They are pressured and stressed all the time.

The clever shoulder responsibilities;
They are worried and tried all the time.

The wise delegate and share responsibilities,
They are content and enjoy balanced lives.

៥៦

អំពីការប្រើប្រាស់ពតិមាន

អ្នកល្ងង់ ជាទាសករនៃពតិមាន
ទទួលបានយ៉ាងណា ក៏ជឿយ៉ាងហ្នឹង
ជីវិតត្រូវជួបនឹងផលវិបាកជួរចត់ដោយសារតែត្រចៀកស្រាល

អ្នកឆ្ងាត ជាម្ចាស់លើពតិមាន មិនជឿអ្វីដោយងាយៗ
ព្យាយាមរកហេតុផលយ៉ាងល្អិតល្អន់
ឃើញច្បាស់យ៉ាងប្រត្យក្សដោយខ្លួនឯងទើបព្រមជឿ
ធ្វើឱ្យបាត់បង់ឱកាសល្អៗជាច្រើនដោយសារតែការរារាំង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត តាំងខ្លួនជាមិត្តរបស់ពតិមាន
ពេលទទួលដឹងអ្វីមក គេកាត់យកអ្វីដែលមិនល្អចេញ
ចម្រាញ់យកអ្វីដែលល្អនិងមានប្រយោជន៍
ជុំបន្សីជាមួយសច្ចៈដើម្បីយកមកប្រើប្រាស់
ទទួលប្រយោជន៍យ៉ាងសក្តិសមក្នុងជីវិត

56

MANAGING INFORMATION

The foolish are slaves of information.
They believe everything they hear,
Causing their lives to bump along and their thoughts
to be scattered.

The clever are the bosses of information.
They do not believe everything they hear,
And always find pints to argue,
Thus, often missing many great opportunities.

The wise are friends of information.
When they hear something, they extract the poison
And distill the antidote in the data left.
Their lives progress wisely.

៥៧

អំពីការគ្រប់គ្រងអារម្មណ៍

អ្នកល្ងង់ ច្រើនងប់ងុលជាប់ជាមួយអារម្មណ៍
ដោយគិតថាអារម្មណ៍គឺខ្លួន ខ្លួនគឺអារម្មណ៍
បណ្តាលឱ្យអារម្មណ៍ជាន់ឈឺចិត្តរបស់ខ្លួនជាប់ជាប្រចាំ

អ្នកឆ្លាត មិនទទួលស្គាល់អារម្មណ៍
ព្រោះយល់ថាអារម្មណ៍គឺអ្វីដែលមករំខាន
គេក៏តាំងខ្លួនជាមនុស្សស្ងប់ ដែលគ្មានអារម្មណ៍
ទើបគេក្លាយខ្លួនទៅជាមិត្តរបស់ខ្មោចនៅ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចេះប្រើប្រាស់អារម្មណ៍
សាងអារម្មណ៍បើដល់ពេលត្រូវសាង
ទទួលអារម្មណ៍បើត្រូវទទួល
បញ្ហា រក្សា រំសាយ ទៅតាមស្ថានភាព
ទើបគេក្លាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងអារម្មណ៍ដ៏ពិតប្រាកដ

57

EMOTION

The foolish succumb to their emotions.
They think their emotions are their character
And become slaves of their own emotions.

The clever prevent themselves from expressing emotions,
They consider emotions as life-disturbing,
And live their lives impassively.

The wise manipulate their emotions;
They create, control, utilize, and diminish an emotion
Whenever they want to
And become masters of their emotions.

៥៨

អំពីការឆ្លើយតបនឹងបញ្ហា

អ្នកល្ងង់ ពេលមានបញ្ហាអ្វីក៏ស្រែកឡូឡា
បង្កឱ្យមានទំនាស់ផ្នែកអារម្មណ៍និងខូចខាតចំណងមេត្រី
ធ្វើឱ្យបញ្ហាកាន់តែរីកធំឡើងជាលំដាប់

អ្នកឆ្លាត ពេលជួបបញ្ហាអ្វីក៏វិគ្រោះវិភាគវិនិច្ឆ័យ
ជាការដោះស្រាយបញ្ហាតែក្នុងគំនិត
គិតចុះគិតឡើងវិលវល់មិនដាច់ស្រេច

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ពេលជួបបញ្ហា គេទុកដោយឡែកសិន
ពេលអារម្មណ៍ជ្រះស្រឡះ មានអំណាចគ្រប់គ្រងលើបញ្ហាហើយ
ទើបដោះស្រាយបញ្ហាយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាព

58

MANAGING PROBLEMS

The foolish, when faced with problems,
Tend to make a fuss
And usually end up with new problems.

The clever, when faced with problems,
Tend to analyze the situation,
But all they usually accomplish is a circle of problems.

The wise, when faced with problems,
Tend to step outside the situation.
They can more easily solve the problems.

៥៩

អំពីការបំបាត់ទុក្ខ

អ្នកល្ងង់ ពេលមានទុក្ខក៏លោតទៅវិសាយតាមអបាយមុខ
ធ្វើឱ្យកាន់តែវិនាសអន្តរាយ

អ្នកឆ្លាត ពេលមានទុក្ខក៏រត់ទៅរកមិត្តល្អ
គ្រាន់ជួយដោះទុក្ខបានខ្លះ
តែត្រូវចុះមិត្តអស់ច្រើន

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ពេលជួបនឹងទុក្ខអ្វីៗ
ក៏តំរង់ទៅរកក្តីបរិសុទ្ធ
ទើបរួចជ្រះស្រឡះផុតទុក្ខ

59

SUFFERING

The foolish, when faced with suffering,
Jump suddenly to bad deeds
And increase the suffering.

The clever, when faced with suffering,
Turn quickly to good friends,
Depending on them to help alleviate the suffering.

The wise when faced with suffering,
Seek within their souls,
Assuring their liberation from all suffering

៦០

អំពីការតស៊ូនឹងក្តីទុក្ខ

អ្នកល្ងង់ ទ្រាំតស៊ូញក់ញីនឹងក្តីទុក្ខ
ពេលមានទុក្ខ ក៏មិនហ៊ានកាត់ចិត្តពីអ្វីដែលនាំឱ្យមានទុក្ខ
ទើបទ្រាំឈឺចាប់តែរហូតអញ្ចឹងទៅ

អ្នកឆ្ងាត តែងខំគេចពីទុក្ខ
ពេលកើតទុក្ខ ក៏ខំកាត់ចិត្តចេញពីអ្វីដែលនាំឱ្យកើតទុក្ខ
ទើបបានស្រឡះចិត្តជាលំដាប់ ពេលណាកាត់ចិត្តបាន
តែក៏ត្រូវវិលចុះវិលឡើងតរៀងទៅ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត តាមបំផ្លាញដើមហេតុដែលនាំមកនូវក្តីទុក្ខ
តាំងចិត្តកុំឱ្យឈឺចាប់ដោយសារទុក្ខ
ទើបចិត្តរឹងមាំ រស់នៅជាមួយក្តីទុក្ខដោយមិនលំបាក

60

DEALING WITH SUFFERING

The foolish succumb to suffering,
Unable to see even a spark of triumph.
They live with suffering throughout their lives.

The clever try to escape from suffering.
They are invigorated after each triumph,
But live insecurely life-long

The wise destroy the influence of suffering,
Rendering suffering ineffective,
They transcend it.

៦១

អំពីវិធីដោះស្រាយវិបត្តិ

អ្នកល្ងង់ សុខចិត្តធ្វើអាក្រក់ខ្លះដើម្បីដោះស្រាយវិបត្តិខ្លះ
ទើបបានទទួលទុក្ខទោសទំណុកាន់តែច្រើនទៅៗ

អ្នកឆ្លាត ខំធ្វើល្អលើសលប់ដើម្បីដោះស្រាយវិបត្តិមួយ
ទើបបានទទួលក្តីសុខដោយការហត់នឿយយ៉ាងមហិមា

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រព្រឹត្តក្តីបរិសុទ្ធដើម្បីគេចឱ្យផុតពីវិបត្តិទាំងពួង
ទើបទទួលក្តីសុខសប្បាយជានិរន្តរ៍អើយ

61

DEALING WITH PROBLEMS

The foolish do one bad deed to get rid of problems,
Doubling their troubles.

The clever perform good deeds to get rid of problems;
Gain happiness but also exhaustion.

The wise liberate themselves from all problems.
Attaining perpetual cheerfulness.

៦២

អំពីវិធីទទួលយកការផ្លាស់ប្តូរ

អ្នកល្ងង់ ប្រកាន់យកអ្វីមួយហើយកាន់ជាប់មិនព្រមព្រៀង
 ទើបខ្លាចការផ្លាស់ប្តូរ បដិសេធន៍អ្វីដែលថ្មី
 ខ្លាចរអែងមនុស្សម្នានិងស្ថានការណ៍ជុំវិញ
 បង្គាប់ខ្លួនឱ្យនៅតែមួយកន្លែង

អ្នកឆ្លាត ទទួលស្គាល់ការផ្លាស់ប្តូរ
 ទើបខំផ្លាស់ប្តូរខ្លួនឯងជារឿយៗ
 ដោយត្រូវចាប់ផ្តើមសាច់ជាបន្តរៀងទៅដូចជាសត្វដឹកដើរ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត បណ្តោយតាមអ្វីដែលត្រូវប្រែប្រួល
 ដែលពេលមានក៏ដូចជាអត់ ពេលអត់ក៏ដូចតែមាន
 ទើបគេអាចទទួលយកការផ្លាស់ប្តូរ
 ដោយឥតមានជំពាក់អ្នកណាមួយរៀលឡើយ

62

MANAGING CHANGE

The foolish cling to what they have
And fear change;
Their lives are going no where.

The clever learn to accept uncertainty
And ride through changes,
Capable of starting anew anywhere.

The wise realize the value of uncertainty,
Accepting all changes without changing;
For them, having is the same as not having.

៦៣

អំពីស្មារតីសង្គម

អ្នកល្ងង់ គិតតែរឿងផ្ទាល់ខ្លួន
ធ្វើអ្វីៗដើម្បីតែខ្លួនឯងទោះជាខូចខាតដល់អ្នកដទៃក៏ដោយ
ទើបត្រូវគេស្តាប់ខ្លឹម គ្មានប្រយោជន៍ដល់សង្គម

អ្នកឆ្លាត គិតតែប្រយោជន៍រួម ចោលខ្លួនឯង
ភ្លេចគិតថា តើខ្លួនម្នាក់ឯងអាចទ្រដែនជីវិតដែរឬទេ សង្គមត្រូវការខ្លួន
តែខ្លួនឯងត្រូវដុះដាប
តើនឹងមានអ្វីប្រសើរ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត គិតអំពីរឿងគុណធម៌
ធ្វើអ្វីៗដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឯងផងនិងសង្គមផង
ទើបគេទៅជាមនុស្សដែលអ្នកផងត្រូវការ
នៅពេលដែលខ្លួនឯងមិនចាំបាច់ត្រូវការអ្នកណាក៏បានដែរ

63

SOCIAL CONCERNS

The foolish are concerned only about themselves,
Doing only what is beneficial for them.
They usually are hated.

The clever are concerned about the public,
Forgetting they are one important unit of the public.
They are always wanted but feel empty within.

The wise are concerned about the ultimate good,
Acting for the sake of all mankind.
They are always needed even though they need no one.

៦៤

អំពីការស្រោចស្រង់

អ្នកល្ងង់ យករស់តែខ្លួនឯង
ទើបត្រូវរងកោ គ្មានសម្ព័ន្ធ

អ្នកឆ្លាត ធ្វើអ្វីៗដើម្បីជួយតែក្រុមរបស់ខ្លួន
ទើបគេអាចរស់បាន តែច្របូកច្របល់ គ្មានរបៀប

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ទប់ជ្រែងឱ្យប្រព័ន្ធគង់វង្ស
ទើបគេអាចបន្តសាងអ្វីថ្មីៗ លើប្រព័ន្ធចាស់បានលឿន

64

SURVIVAL

The foolish act for their own survival;
They survive but are lonely.

The clever work for their group's survival,
They survive, but live chaotically.

The wise work for the survival of all,
They continue to build upon a secure foundation.

៦៥

អំពីឥទ្ធិពល

អ្នកល្ងង់ ធ្វើអ្វីៗអាងលើអ្នកដទៃ
 ទើបការទទួលខុសត្រូវមិនបានពេញលេញ
 មិនអាចទុកចិត្តទាំងស្រុង

អ្នកឆ្លាត ធ្វើអ្វីៗអាងលើឧត្តមគតិ
 ល្អមើល តែអាចមិនសូវល្អស៊ី
 ទោះបីជាទុកចិត្តពីបំណងល្អ
 តែមិនប្រាកដថាពិតជាបានល្អគ្រប់យ៉ាងនោះឡើយ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើអ្វីៗអាងលើប្រយោជន៍ដែលនឹងទទួលបាន
 ហើយនាំគ្រប់គ្នាឱ្យបានប្រយោជន៍ជាមួយគ្នា
 ទើបត្រូវទទួលការទុកចិត្តខ្ពស់បំផុត

65 INFLUENCE

The foolish always cite the authority of others,
Disconnecting themselves from any responsibility.

The clever seek the ideal;
It sounds good but seems impractical.
They are not yet reliable.

The wise act upon practicality
Bringing everybody together.
They are the most reliable and trustworthy.

៦៦

អំពីសច្ចភាព

អ្នកល្ងង់ មិនគោរពសច្ចៈ
 ទើបគ្មានអ្នកណាគេជឿរាប់អាន
 សូម្បីតែខ្លួនឯងក៏មិនគោរពដែរ

អ្នកឆ្លាត លើកទូលសច្ចៈ
 ចែកមិនដាច់រវាងគុណនិងទោសរបស់សច្ចៈ
 ទើបនាំគេឯងឱ្យជាប់ក្នុងអន្ទាក់នៃសច្ចៈដោយមិនដឹងខ្លួន

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត វេញសច្ចៈនិងបញ្ហាបញ្ចូលគ្នាជាដួងមួយ
 យកបញ្ហាមករក្សាសច្ចៈ ហើយយកសច្ចៈមករក្សាខ្លួនឯង
 ទើបមានអំណាចលើសមនុស្សផងទាំងពួង

66

TRUTHFULNESS

The foolish cannot keep their word.
No one believes them.
They lose even their self-respect.

The clever are obsessed with truth.
But cannot distinguish advantages
From the disadvantages in
Truthfulness,
And often trap themselves in the truth.

The wise mold truth and wisdom into oneness.
The truth protects them,
And their words become true.

៦៧

អំពីហេតុការណ៍ជុំវិញ

អ្នកល្ងង់ ទទួលសុខឬទុក្ខទៅតាមហេតុការណ៍ដែលកើតឡើង
ទើបគេត្រូវស្ថានការណ៍គ្របដណ្តប់ .

អ្នកឆ្លាត ជួបហេតុការណ៍អ្វីក៏សិក្សាហេតុការណ៍នោះ
ទើបគេជក់ចិត្តក្នុងការវិភាគ ហើយក៏បានការចេះដឹង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ស្រាវជ្រាវរកដំណើរដើមទងរបស់ហេតុការណ៍
ទើបគេចេះប្រើប្រាស់ ទទួលផល ហើយក៏លែងខ្វល់
ជីវិតឥស្សរៈ គ្មានជាប់ជំពាក់នឹងអ្វីសោះឡើយ

67

IN TOUCH WITH THE WORLD

The foolish are attached to the world
And also conquered by it.

The clever analyze the world
And benefit by knowing its facts.

The wise search for the state beyond the world,
Manage and live freely.

៦៨

អំពីការប្រើបញ្ជា

អ្នកល្ងង់ ច្រើនតែមិនយល់ សូម្បីឃើញនឹងភ្នែកក៏ដោយ
ទើបគេហាក់ដូចជារស់នៅក្នុងពិភពផ្សេងពីគេ
ឱ្យជីវិតដើរក្នុងផ្លូវខុសនិងឥតប្រយោជន៍

អ្នកឆ្លាត អាចនឹងយល់សូម្បីតែអ្វីដែលខ្លួនមិនដឹង
ទើបស្រមៃស្រមៃទាំងស្រពេចស្រពិល
បបូលគេឯងសាកល្បង ខុសខ្លះ ត្រូវខ្លះជារឿយៗ
ហើយក៏កើតរឿងខ្លះ កើតប្រយោជន៍ខ្លះអញ្ចឹងទៅ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ដឹងនូវអ្វីដែលឃើញ ហើយឃើញនូវអ្វីដែលដឹង
ធ្វើឱ្យការគិតនិងការឃើញស៊ីសង្វាក់គ្នា
ជាការឈ្ងោងយល់យ៉ាងជាក់ច្បាស់
ហើយប្រើជាប្រយោជន៍បានពិតប្រាកដ

68

WISDOM

The foolish may not understand
Even the things they see;
They live on blindly.

The clever may understand
Even the things they do not see;
They live imaginatively but seldom find their reality.

The wise understand
The things they see,
And see the things they understand;
They live in the balance of their twofold perception.

៦៩

អំពីការធ្វើខុស

អ្នកល្ងង់ ឃើញតែអំពើអាក្រក់និងទម្លាក់កំហុសដាក់គេជារឿយៗ
 ជាការធ្វើមិត្តឱ្យក្លាយទៅជាសត្រូវ
 ទើបជីវិតត្រូវប្រឈមមុខនឹងក្តីអន្តរាយ

អ្នកឆ្ងាត មើលឃើញចំណុចមិនល្អរបស់ខ្លួន
 ទើបខំកែលំអឱ្យបានប្រសើរឡើង ធ្វើឱ្យសត្រូវប្រែមកជាមិត្ត
 នាំជីវិតឱ្យជួបនឹងក្តីសុខជាលំដាប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលឃើញដល់បួសគល់នៃអំពើអាក្រក់
 ទើបគេអាចយល់បានពីម្នាក់ៗ ទៅតាមស្ថានការណ៍នីមួយៗ
 រកវិធីចាត់ការទៅតាមមធ្យោបាយដ៏សមស្រប
 កំចាត់អំពើអាក្រក់ដោយមិនបង្កទុក្ខទោសដល់មនុស្ស
 ទើបជីវិតជួបតែនឹងភាពរីករាយតរៀងទៅអើយ

69

FAULTS

The foolish search for the faults of others,
Turn friend to foe, /
And live dangerously.

The clever search for weakness in themselves
And make corrections, are accepted among their enemies,
And live securely.

The wise, seeing universal faults,
Have understanding for everyone,
Find the right task for each person,
Destroy the faults, and live contently.

៧០

អំពីមនុស្សល្អនិងមនុស្សអាក្រក់

អ្នកល្ងង់ ឃើញមនុស្សល្អទៅជាអាក្រក់ មនុស្សអាក្រក់ទៅជាល្អ
ទើបរកក្តីល្អមិនឃើញ ជួបតែរឿងអកុសល

អ្នកឆ្កាត ឃើញអាក្រក់ថាអាក្រក់ ឃើញល្អថាល្អ
ទើបត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នជាប់ជានិច្ច
ហើយត្រូវគេចវាងឬជ្រើសយក ជាដំណើរការប្រចាំជីវិត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនវាយតម្លៃថាអ្នកណាល្អឬអាក្រក់
ទើបគេមិនលើកតម្កើងអ្នកណាឬមិនជាន់ល្អិនរណា
តែជួយឱ្យគ្រប់គ្នាធ្វើដំណើរទៅរកសភាវៈដែលកាន់តែប្រសើរ
ខ្ពង់ខ្ពស់ជាជាងអ្វីដែលគេកំពុងមានសព្វថ្ងៃ

70

THE GOOD AND THE BAD

The foolish consider the good as bad,
And the bad as good,
Causing big troubles.

The clever recognize the good as good,
And the bad as bad,
Bringing about understanding.

The wise never judge others as good or bad,
They neither praise nor blame anyone,
Raising everybody's soul to a higher state.

៧១

អំពីក្តីទុក្ខនិងក្តីសុខ

អ្នកល្ងង់ ឃើញទុក្ខថាសុខ
 ទើបខំអោបទុក្ខ ដោយសំអាងថានឹងនាំមកនូវក្តីសុខ
 កាន់តែអោបកាន់តែទុក្ខ ហើយក៏ទទួលទុក្ខរហូតតរៀងទៅ

អ្នកឆ្លាត ឃើញទុក្ខថាជាទុក្ខ
 ហើយខំតស៊ូតទល់ជាមួយនឹងក្តីទុក្ខ
 កាន់តែព្យាយាម កាន់តែរឹងវៃ គ្មានថ្លៃថប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មើលឃើញថាសុខនិងទុក្ខគ្មានអ្វីអស្ចារ្យ
 មិនបាច់គិតខ្វល់នាំអំពល់ចិន្តា
 កាន់តែជ្រះស្រឡះកាន់តែស្រាលកាយា
 ជីវិតមានឥស្សរា សុខទាំងកាយសប្បាយទាំងចិត្ត

71

SUFFERING AND HAPPINESS

The foolish interpret suffering as happiness,
And hang on to misery.
The longer they hang on,
The more sorrowful they become.

The clever interpret suffering as suffering
And try to fight against it.
The longer they try, the more tired they become.

The wise interpret happiness
And suffering to be the same,
And ignore them both.
The more they ignore, the more liberated they become.

៧២

អំពីការប្រុងប្រយ័ត្ន

អ្នកល្ងង់ បណ្តុះការឆ្ងល់ប្រហែសដោយពាក្យ « តាមតែវាចុះ »
ទើបធ្វើអ្វីចេះតែខុសមិនចេះចប់ .

អ្នកឆ្លាត តែងប្រិតប្រៀងទៅតាមពាក្យ « គិតហើយចាំគូ »
ទើបធ្វើអ្វីមិនសូវខុស តែយឺតយ៉ាវ
និងជូនកាលការគិតល្អិតល្អន់ហួស ធ្វើឱ្យគេវាវែកមិនហ៊ានធ្វើអ្វី

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចិញ្ចឹមចិត្ត « ចេះអ្វីចេះឱ្យច្បាស់ »
ហើយយល់បានស៊ីជម្រៅទៅតាមកាលៈទេសៈ
ទើបគេអនុវត្តបានល្អនិងសម្រេចជោគជ័យជម្រុះត្រចះត្រចង់

72

CARE

The foolish nourish carelessness with the thought:
“It’s okay,”
And repeatedly make mistakes.

The clever nourish carefulness with the thought:
“Think before doing.”
But their actions are often too late.

The wise nourish care with the thought:
“Realize precisely the right”
The more clearly their senses perceive right,
The more accurate and proper their action.

៧៣

អំពីការវិនិច្ឆ័យមនុស្ស

អ្នកល្ងង់ វិនិច្ឆ័យមនុស្សទៅតាមទ្រព្យសម្បត្តិ
ទើបគេមើលឃើញត្រឹមតែសំបកក្រៅនៃជីវិត

អ្នកឆ្ងាត វិនិច្ឆ័យមនុស្សទៅលើការគិត
ទើបគេមើលឃើញត្រឹមតែរសជាតិនៃជីវិត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត វិនិច្ឆ័យមនុស្សទៅលើទឹកចិត្ត
តាំងពីអតីត បច្ចុប្បន្ន និងអនាគតរៀងទៅ
ទើបគេមើលឃើញតម្លៃពិតជាអមតៈរបស់មនុស្ស

73

JUDGING PEOPLE

The foolish judge people by their wealth,
They see only the outer part of life.

The clever judge people by their thoughts,
They see the sap of life.

The wise judge people by their souls,
They see the real value of life.

៧៤

អំពីការចាត់ថ្នាក់មនុស្ស

អ្នកល្ងង់ ចាត់ថ្នាក់មនុស្សទៅតាមសញ្ញាប័ត្រ
ទើបក្នុងជីវិតរបស់គេ ឃើញតែគ្រានិងផ្ទះកយីហោប៉ូណ្ណោះ

អ្នកឆ្លាត ចាត់ថ្នាក់មនុស្សទៅតាមសមត្ថភាព
ទើបគេស្គាល់ពីអ្វីដែលហៅថាគុណភាពជីវិត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចាត់ថ្នាក់មនុស្សទៅតាមក្តីសប្បុរស
ព្រោះគេដឹងអំពីអ្វីដែលជាតម្លៃពិតរបស់មនុស្ស

74

CLASSIFYING PEOPLE

The foolish classify people by their certificates.
They know only the trademarks of life.

The clever classify people by their abilities,
They know only the qualities of life.

The wise classify people by their charity,
They know the true values of life.

៧៥

អំពីការវាយតម្លៃមនុស្ស

អ្នកល្ងង់ វាយតម្លៃមនុស្សទៅលើការប្រព្រឹត្ត
គេយល់បានត្រឹមតែសកម្មភាពរបស់មនុស្ស

អ្នកឆ្លាត វាយតម្លៃមនុស្សទៅលើអំណាច
ទើបគេមើលឃើញត្រឹមតែមួយជ្រុង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត វាយតម្លៃមនុស្សទៅលើក្តីបរិសុទ្ធ
ដែលគឺជាខ្លឹមដ៏ពិតរបស់ជីវិតនោះឯង

75 HUMAN VALUES

The foolish estimate man's value by his conduct;
They understand only the action.

The clever estimate man's value by his power;
They understand only partly.

The wise estimate man's value by his purity;
They perceive the innermost core of life.

៧៦

អំពីការស្វែង

អ្នកល្ងង់ ខំស្វែងរកតម្លៃក្រៅខ្លួន
 ជួបកាន់តែច្រើន ឃើញខ្លួនឯងកាន់តែទាប (កាន់តែចង់បាន)
 ទើបដាក់ខ្លួនជាខ្ញុំកញ្ជះរបស់វត្ថុក្រៅខ្លួន (កាន់តែលោភ)

អ្នកឆ្លាត ខំស្វែងរកតម្លៃខាងក្នុង
 ជួបកាន់តែច្រើន ឃើញថាខ្លួនឯងកាន់តែសំខាន់អស្ចារ្យ
 ទើបក្លាយជាខ្ញុំកញ្ជះរបស់ខ្លួនឯង (មនុស្សអាត្មានិយម)

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ខំស្វែងរកតម្លៃជាសាកល
 កាន់តែជួប កាន់តែឃើញថាអ្វីៗសុទ្ធសឹងជារបស់ធម្មតា
 ទើបគេរស់នៅយ៉ាងមានន័យក្នុងជីវិតដ៏សាមញ្ញធម្មតា
 (ការដែលមិនចង់អស្ចារ្យធ្វើឱ្យជីវិតរស់នៅបានយ៉ាងងាយស្រួល)

76

PERSUING GOODNESS

The foolish search for goodness externally,
The more they find, the more inferior they feel;
They are enslaved.

The clever search for goodness internally,
The more they find, the more superior they feel;
They are egotistical.

The wise search for goodness universally,
The more they find, the more detached they feel;
They live independently.

៧៧

អំពីការតស៊ូក្នុងជីវិត

អ្នកល្ងង់ តស៊ូដើម្បីរស់
រស់គ្រាន់តែកំដរផែនដី ទោះជាពិបាកតោកយ៉ាកយ៉ាងណា

អ្នកឆ្លាត តស៊ូដើម្បីឱ្យបានប្រសើរជាងមុន
ទើបជីវិតចេះតែបានគ្រាន់បើឡើងជាលំដាប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត តស៊ូដើម្បីឥស្សរៈបរិសុទ្ធ
ទើបគេបានធូរស្រាលជាលំដាប់

77

LIVING

The foolish struggle to be alive,
They usually live in grief and failure.

The clever struggle for improvement,
They live talented lives.

The wise struggle to transcend this world,
They live in tranquility.

៧៨

អំពីការរៀបចំដំណើរជីវិត

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តបង្កការស្មុគស្មាញដល់ជីវិត
ដោយការប្រមូលរឿងឥតប្រយោជន៍មកដាក់ខ្លួន
ទើបត្រូវទទួលវែកអម្រែកដ៏ធ្ងន់ពេញមួយជីវិត

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តបង្កឱ្យជីវិតមានភាពសាមញ្ញធម្មតា
ចេះជ្រើសរើសតែអ្វីដែលចាំបាច់និងមានប្រយោជន៍
ទើបរស់នៅបានយ៉ាងងាយស្រួលប្រកបដោយជោគជ័យ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ដាក់ជីវិតឱ្យខ្ពស់ផុតពីលក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយ
កាត់ផ្តាច់ឥទ្ធិពលរបស់គ្រឿងជន្មចិត្ត
ប្រើអំណាចរបស់ចិត្តទំលុះទៅរកគោលដៅនៃជីវិត

78

LIFE STYLES

The foolish complicate their lives
With much nonsense.
They live troubled lives to the end.

The clever simplify their lives,
Choosing the essentials.
They live simple, successful lives.

The wise go beyond the complications of life,
Lessening distracting factors.
With the power of their minds,
They live desired lives.

៧៩

អំពីការត្រេកត្រអាល

អ្នកល្ងង់ មិនចេះទប់ចិត្តខ្លួនឯង
 ទើបត្រូវយោលយោគទៅតាមវាយោ .
 ក្លាយជាទាសករនៃក្តីត្រេកត្រអាល

អ្នកឆ្លាត បង្វែរចិត្តខ្លួនឯង
 មិនឱ្យរំជើបរំជួលទៅតាមការអូសទាញ
 ទើបគេយកឈ្នះស្ថានការណ៍តែក្លាយជាទាសកររបស់ខ្លួនឯង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត យកឈ្នះលើក្តីត្រេកត្រអាល
 ជំរះចិត្តខ្លួនឯងហើយប្រកាន់យកក្តីបរិសុទ្ធ
 ទើបគេមិនរណបនឹងវត្ថុផងទាំងពួង

79

LUST

The foolish follow their lust,
Becoming totally enslaved by lust.

The clever control their lust,
But inhibit themselves.

The wise conquer their lust,
Freeing themselves and purifying their souls.

៨០

អំពីការយកចិត្តទុកដាក់

អ្នកល្ងង់ ឃើញអ្វីៗ គិតដូចមែនទែនគ្រប់ៗរឿង
ធ្វើឱ្យជីវិតជួបនឹងការតានតឹងមិនចេះចប់

អ្នកឆ្លាត ល្មមនិយម មិនសូវហុត់ចត់នឹងរឿងផ្សេងៗ
ទើបគេមិនសូវតានតឹង កែកមិនសូវបានសាច់ការដែរ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ឃើញអ្វីៗកើតឡើងក្នុងពិភព
តែងយកចិត្តទុកដាក់សិក្សាហើយកែលំអ
ទើបគេជំងឺឱ្យរុងរឿងបានឆាប់រហ័ស

80

SERIOUSNESS

The foolish are serious about everything;
They live in stress.

The clever diminish the serious in everything;
They avoid stress but do not progress.

The wise regard the serious as instigators to learning.
They progress.

៨១

អំពីរបៀបចាត់ចែង

អ្នកល្ងង់ ងប់ងុលចាត់ចែងតែនឹងរឿងពិត
តែដោយមនុស្សចូលចិត្តភាពមាយា
ទើបគេជួបតែក្តីអស់សង្ឃឹមនិងការឈឺចាប់ជារឿយៗ

អ្នកឆ្លាត ច្រើនយកចិត្តទុកដាក់នឹងរឿងលេងសើច
តែដោយជីវិតមិនមែនរឿងលេងសើច
ទើបគេបានជោគជ័យខ្លះៗតែមិនស្ថិតស្ថេរ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនលេងសើចហើយក៏មិនជាក់លាក់ពេក
ឈរលើគោលការណ៍ចូលស្ទឹងតាមបត់
ទើបចាត់ការបានទៅតាមភាពសមរម្យនៃរឿងហេតុ
ហើយក៏សំរេចងាយៗ សាមញ្ញធម្មតារឿងទៅ

81

MANAGEMENT STYLE

The foolish manage everything seriously,
They are left with suffering and disappointment.

The clever manage everything casually,
They gain fragile triumphs.

The wise manage everything with moderation,
They succeed and move on.

៨២

អំពីគោលដៅគ្រប់គ្រង

អ្នកល្ងង់ ព្យាយាមគ្រប់គ្រងមនុស្ស
ទើបត្រូវវិលក្នុងច្របូកច្របល់ដោយសារមនុស្សច្រើនចិត្តច្រើន

អ្នកឆ្លាត ព្យាយាមគ្រប់គ្រងប្រយោជន៍រួម
ទើបត្រូវពិបាកស្មុគស្មាញដោយសារមនុស្សត្រូវការមិនចេះស្តាប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ព្យាយាមគ្រប់គ្រងតាមគតិធម៌
ទើបគេរកឃើញក្តីស្ងប់និងស្ថិរភាពពិតប្រាកដ

82

MANAGEMENT FOCUS

The foolish manage men,
They are left tangled in the complexity of human nature.

The clever manage systems,
But find themselves entangled in endless desires.

The wise manage the path to the final goal,
They establish peace and civility in right balance.

៨៣

អំពីគោលការណ៍គ្រប់គ្រង

អ្នកល្ងង់ ព្យាយាមដាក់បទបញ្ញតិដល់មនុស្ស
 ដោយធម្មជាតិរបស់មនុស្ស តែងមានចំណុចដែលមិនដូចគ្នា
 ទើបគេមិនអាចគ្រប់គ្រងអ្នកណាបានយ៉ាងពិតប្រាកដឡើយ
 ហេតុនេះ ការរឹងទទឹង ការក្សត់ តែងកើតមានបន្តបន្ទាប់

អ្នកឆ្លាត ព្យាយាមថ្លឹងថ្លែងអំពីក្តីប្រាថ្នាជាមួយនឹងគុណធម៌
 អ្វីៗទៅរួចលុះត្រាតែគេរំងាប់កិលេសបាន
 ដរាបណាក្តីលោភលន់នៅតែមាន ហើយគុណធម៌កាន់តែធ្លាក់ចុះ
 វិបត្តិផ្សេងៗក៏នឹងកើតមានឡើងដោយជៀសមិនរួច

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ព្យាយាមលើកកំពស់បញ្ហានិងមនសិការមនុស្ស
 ពេលណាមនុស្សមានបញ្ហានិងមនសិការខ្ពស់ដល់កំរិតហើយ
 គ្រប់ៗគ្នានឹងមានស្មារតីអនុវត្តទៅតាមក្តីសមរម្យរៀងៗខ្លួន
 ទើបគេមិនចាំបាច់ហាត់នឿយក្នុងការគ្រប់គ្រងមនុស្សតទៅទៀត

83

RULING

The foolish try to rule people;
Because of human nature,
Disobedience and betray may occur.

The clever try to balance morality and need,
Creating calm while greed is unstirred;
Once greed is stirred morals vanish,
Then conflicts and problems occur.

The wise try to raise consciousness.
Because the uplifted will seek the right place
And do the right thing, peace and harmony occur.

៨៤

អំពីការប្រើអំណាច

អ្នកល្ងង់ ពេលបានអំណាចក៏ប្រើអំណាចដោយគ្មានគិតពិចារណា
 បង្កឱ្យមានការអាក់អន់ចិត្តនិងបង្កើនសត្រូវជាបន្តបន្ទាប់
 ទើបត្រូវទទួលរងនឹងសង្គ្រាមដណ្តើមអំណាចជារឿយៗ
 ពេលធ្លាក់ពីលើខ្នងខ្លា ក៏ត្រូវខ្លាហែកស៊ីជាអាហាររបស់វាទៅ

អ្នកឆ្លាត ពេលបានអំណាចក៏ខំកែរក្សាការពារឱ្យបានល្អបំផុត
 ព្រោះខ្លាចក្រែងគេនិន្ទាអពោះអពុះ
 ឃើញថាល្អមើល តែអាចនឹងមិនសូវល្អស៊ី
 ពេលណាដែលមិនអាចរក្សាប្រយោជន៍រួមបាន
 អំណាចក៏នឹងត្រូវបាត់បង់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត គ្រប់គ្រងអំណាចដោយរក្សាស្ថិរភាព
 ប្រើអំណាចរក្សាផលប្រយោជន៍គ្រប់លំដាប់ជាន់ថ្នាក់
 ទើបមានអំណាចរឹងមាំគង់វង្ស

84

POWER

The foolish exploit power without consideration.
Creating new enemies.
Eventually, their power is destroyed.

The clever exercise power with too much consideration,
Often doing too little too late,
And creating new problems.
Eventually, their power is lost.

The wise manage power from a balanced position,
Thinking for the sake of all at all times.
Eventually, their power is sustained.

៨៥

អំពីជោគជ័យ

អ្នកល្ងង់ រង់ចាំឱ្យជោគវាសនារត់មករក
អាចនឹងត្រូវចាំជាច្រើនជាតិទៅមុខទៀតទំរាំនឹងបានជួបម្តងៗ

អ្នកឆ្លាត ដើរស្វះស្វែងរកជោគជ័យ
ទើបគេមានសិទ្ធិនឹងរកបាន ទោះបីជាត្រូវនឿយហត់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ធ្វើការដោយអំណត់ព្យាយាមដើម្បីជោគជ័យ
បើចេះប្រើវិធីល្អៗ មុខជាបានសំរេច
ហើយមិនសូវហត់នឿយទៀតផង

85

SUCCESS

The foolish wait for success;
They may have to reincarnate to succeed.

The clever search everywhere for success;
They are exhausted before they succeed.

The wise work constantly for success,
With proper persistence, they always succeed.

៨៦

អំពីការគ្រប់គ្រងស្ថានការណ៍

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តហាក់ចូលទៅរកស្ថានការណ៍ដែលមិនជាក់លាក់
នាំជីវិតឱ្យដើរក្នុងផ្លូវប្រថុយប្រថាន
ទើបជោគជ័យស្ថិតនៅពីលើមាត់ជ្រោះ

អ្នកឆ្លាត ជ្រើសយកតែស្ថានការណ៍ល្អៗ
ទើបមានឱកាសតិចតួចសម្រាប់ជ្រើសរើស
ជីវិតមិនសូវប្រថុយប្រថាន តែជោគជ័យក៏មិនបានធំដុំដែរ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនប្រកាន់ថាជាស្ថានការណ៍បែបណា
គេរិភាគទៅលើការប្រថុយ ចាត់វិធានការណ៍រំលោះការប្រថុយ
ចំរាញ់យកខ្លឹម គ្រវាត់កាកចោល
ឈឺរៀចធ្វើកង់ ឈឺត្រង់ធ្វើទូក
ទើបគេយកឈ្នះបានលើគ្រប់ស្ថានការណ៍

86

TURBULANCE

The foolish swim in turbulent situations
And live on the edge.

The clever choose only moderate situations
And live in small cages.

The wise do not fear any situation:
They always lead then leave.

៨៧

អំពីការជឿ

អ្នកល្ងង់ ជួបនឹងអ្វីក្លាមក៍ជឿថាអញ្ចេះឬអញ្ចេះក្លាមា
ដោយមិនចាំបាច់ពិគ្រោះឬស្តាប់អ្នកណាឡើយ

អ្នកឆ្លាត មិនព្រមជឿក្លាមាថាយ៉ាងណា
យកមកពិសោធន៍ជាមុនឱ្យច្បាស់សិនទើបជឿ
ទើបគេជាមនុស្សមានហេតុផលត្រឹមត្រូវ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ដឹងពីអ្វីក៏មិនខ្វល់ថាត្រូវជឿឬមិនជឿ
គេសំដៅទៅលើ វាផ្តល់គុណនិងទោសបែបណា
ហើយរែងយកតែប្រយោជន៍
ទើបគេបានទទួលប្រយោជន៍ពីអ្វីគ្រប់យ៉ាងដែលគេដឹង

87

FAITH

The foolish believe in their first perception,
Leaving no space for another.

The clever disbelieve their first perception,
Seeking more experience and tasting some truth.

The wise disregard their first perceptions
And seek the truth.

៨៨

អំពីការស្រឡាញ់រាប់អាន

អ្នកល្ងង់ វង្វេងទៅតាមក្តីស្រឡាញ់រាប់អានរបស់អ្នកផ្សេង
 ទើបគេលង់ទៅនឹងទំនោរដែលមិនទៀងទាត់
 ក្លាយជាទាសកររបស់អ្នកស្រឡាញ់រាប់អាន
 បណ្តាលឱ្យចាត់បង់ក្តីស្រឡាញ់រាប់អានដ៏ពិតប្រាកដ

អ្នកឆ្លាត មិនខ្វល់ទទួលក្តីស្រឡាញ់រាប់អានរបស់អ្នកណា
 ទើបក្លាយជាមនុស្សរឹងក្តឹង វាយបូកក្រអិតក្រទម
 សូម្បីតែមើលទៅគួរឱ្យចង់រាប់អាន តែក៏មិនគួរឱ្យសេពគប់

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត មិនរំលឹបរំជួលទៅតាមការស្រឡាញ់រាប់អាន
 តែពង្រីកការយល់ដឹងដល់អ្នកស្រឡាញ់រាប់អានទាំងឡាយ
 ឱ្យឃានទៅដល់កំរិតកាន់តែខ្ពស់
 ទើបគេមានមិត្តភក្តិម៉ាកភ្លើងល្អៗយ៉ាងសម្បូរហូរហៀរ

88

LOVE AND FAITH

The foolish depend on the love and faith of others.
Because this dependence fluctuates,
They crumble and lose both love and faith.

The clever do not want the love and faith of others.
Because they seem overbearing and arrogant,
They do not have the love or faith of others.

The wise do not need the love and faith of others.
Instead, taking that love and faith,
They lift the souls to their level and gain wiser friends.

៨៩

អំពីបទបញ្ញត្តិ

អ្នកល្ងង់ បង្កើតជាបទបញ្ញត្តិឡើង
 ហើយក៏ងប់ងុលនឹងច្បាប់ដែលខ្លួនឯងសាង
 ជជែកយកស្លាប់រស់ ដើម្បីការពារច្បាប់ដែលក្រុមខ្លួនអាង
 ជ្រមុជក្បាលចូលក្នុងល្បែងរោហារ រក្សេតគិតថាអាត្មាកំពុងធ្វើអី

អ្នកឆ្លាត បង្កើតច្បាប់ជាស្រេច
 ប្រើច្បាប់មួយទាញយកប្រយោជន៍ផ្សេងមួយទៀត
 តែដោយតាមច្បាប់ធម្មជាតិ ហ៊ានស៊ីត្រូវហ៊ានសង
 ហេតុនេះគេត្រូវទទួលខុសត្រូវនូវអ្វីដែលគេបានប្រព្រឹត្ត

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត បង្កើតច្បាប់សំរាប់រំដោះខ្លួន
 ជាច្បាប់សម្រាប់ស្រាយឱ្យអស់ចំណងដែលជាប់ជំពាក់
 ទើបគេរកឃើញផ្លូវទៅកាន់សេរីភាពជំពិតប្រាកដ

89

REGULATION

The foolish legislate rules and values,
And cage themselves within the regulations they make.
Wasting time discussing, arguing and fighting,
They never taste the final benefits.

The clever also establish rules,
But benefit from following them.
Controlling by laws of nature,
They have to pay back what they gain.

The wise make regulations to free themselves
And simply purify their souls.
They are on the way to liberation.

៩០

អំពីសច្ចធម៌

អ្នកល្ងង់ មើលងាយសច្ចធម៌
ទើបត្រូវវិនាស

អ្នកឆ្លាត ខំរៀនសូត្រសច្ចធម៌
ទើបគេមានដំណើរជីវិតយ៉ាងល្អ

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត អនុវត្តតាមសច្ចធម៌
ទើបគេមានដំណើរជីវិតដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់

90

ULTIMATE TRUTH

The foolish look down on the ultimate truth;
They achieve nothing out of this life.

The clever study the ultimate truth;
They live to progress in life.

The wise guide their lives toward the ultimate truth;
They live their lives freely.

៩១

អំពីការប្រៀនប្រដៅ

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តបង្រៀនក្តីល្ងង់ដល់មនុស្ស
 ដោយការផ្ទេរបន្តនូវផ្នែកល្អិតល្ងង់ដែលខ្លួនមាន
 យូរៗទៅកាន់តែលឿនទាំងគ្រូទាំងសិស្ស

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តបង្រៀនក្តីឆ្លាតដល់មនុស្ស
 ដោយការបណ្តុះឱ្យគិត និយាយ ធ្វើអ្វីៗ យ៉ាងឈ្លាសវៃ
 ទើបមានភាពរីកចំរើន មានអ្វីថ្មីៗកើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់
 យូរៗទៅកាន់តែពូកែនិងសប្បាយរីករាយទាំងគ្រូទាំងសិស្ស

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ចូលចិត្តបង្រៀនដោយមិនបង្រៀន
 គេនាំសិស្សទៅដល់ដើមកំណើតនៃបញ្ហា
 ដើម្បីឱ្យដឹងជ្រួតជ្រាបជាក់ច្បាស់ដោយខ្លួនឯង
 កាន់តែបង្រៀនកាន់តែមានតម្លៃខ្ពស់ហើយជ្រះថ្លាទៅលើសច្ចៈ
 ទើបបានមហាប្រាជ្ញាជាមិត្តរួមដំណើរជាមួយយ៉ាងច្រើនកុះករ

91

TEACHING

The foolish teach to the ignorance of others.
The more they teach,
The more ignorant the teachers and students.

The clever teach to the cleverness of others
By stimulating them to think sharply.
The more they teach,
The smarter the teachers and students.

The wise teach without teaching,
Guiding students to a state of being wise,
That way wisdom will recognize truth.
The more they teach,
The closer to genius the teachers and students.

៩២

អំពីភាពយុត្តិធម៌

អ្នកល្ងង់ ចូលចិត្តដង្ហោយហោរកយុត្តិធម៌
គេតែងប្រើវិធីស្មោកស្រោកក្នុងការហោរកយុត្តិធម៌
ទើបគេកាន់តែឃ្លាតឆ្ងាយពីភាពយុត្តិធម៌

អ្នកឆ្លាត ចូលចិត្តបង្កើតប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌
ទោះជាខំរៀបចំយ៉ាងណាក៏នៅតែរកមិនឃើញ
ព្រោះយុត្តិធម៌ពិតប្រាកដមិនអាចមានក្នុងពិភពឯងអញ
ទើបបំណងល្អរបស់គេក្លាយជាឥតន័យរៀងរហូតទៅ

អ្នកមហាប្រាជ្ញា តែងប្រព្រឹត្តអំពើយុត្តិធម៌ជាប្រចាំ
ទើបគេមានសិទ្ធិពិសេសដោយយុត្តិធម៌
កាន់តែអនុវត្ត គេកាន់តែទទួលបាននូវក្តីយុត្តិធម៌

92

JUSTICE

The foolish call for justice,
But often seek it through unjust channels.
The more they seek, the less justice they find.

The clever create systems of justice;
Time after time the systems succeed and fail.
The more they try,
The more they despair of finding justice.

The wise act justly.
They are granted justice by right.
The more they act, the more justice results.

៩៣

អំពីបញ្ហា

អ្នកល្ងង់ ប្រកាន់យកការចេះដឹង
ទើបបានត្រឹមតែទៀនដែលគ្មានរស្មី

អ្នកឆ្លាត ប្រកាន់យកបញ្ហាញាណ
ទើបបានទទួលរស្មីភ្លើងទៀនទាំងសង្វាង

អ្នកមានគតិបណ្ឌិត ប្រកាន់យកក្តីសច្ចៈបរិសុទ្ធ
ទើបបានទទួលប្រយោជន៍ពីរស្មីនៃជីវិត

93

WISDOM

The foolish cling to knowledge
And live as unlit candles.

The clever cling to wisdom
And live with a life-guiding light.

The wise, with wisdom as the light,
Move to purity.

៩៤

ការអភិវឌ្ឍន៍ខាងបញ្ញា

ពេលដែលដឹងអំពីការប្រព្រឹត្តរបស់ អ្នកល្ងង់ អ្នកឆ្កាត និងអ្នក
មានគតិបណ្ឌិតហើយ សូមអ្នកប្រមើលមើលពីខ្លួនឯងថា តើខ្លួនស្ថិតនៅ
ក្នុងប្រភេទណា រួចកត់សំគាល់ទុក ហើយសរុបចំនួនក្នុងប្រភេទអ្នកល្ងង់
អ្នកឆ្កាត និងអ្នកមានគតិបណ្ឌិតដែលមាននៅក្នុងខ្លួនរបស់យើង។

បន្ទាប់ពីនោះ លោកអ្នកត្រូវព្យាយាមកាត់បន្ថយពីភាពល្ងង់មក
រកភាពច្នៃឱ្យបានកាន់តែច្រើន ហើយអភិវឌ្ឍន៍ពីភាពច្នៃមករកភាព
ជាអ្នកមានគតិបណ្ឌិតឱ្យកើនឡើងជាលំដាប់។

រួចប្រមើលសរុបសាថ្មីមើលជារៀងរាល់ខែ
ក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ គួរតែកំចាត់ភាពល្ងង់ឱ្យអស់ពីខ្លួន
ហើយលោកអ្នកនឹងរកឃើញថា
ជីវិតកាន់តែមានតម្លៃនិងមានន័យខ្ពស់ឡើងជាលំដាប់

94

THE EVOLUTION OF WISDOM

After recognizing the characteristics of the foolish, the clever and the wise, let us try to categorize our own character at this period of life by following each topic.

When we recognize ourselves, let us try to get rid of the foolishness and increase our cleverness, and, then, develop the wisdom.

We must reevaluate the ratio of our foolishness, cleverness, and wisdom every month. Within one year, all foolishness should vanish, cleverness should increase and higher wisdom should be gained.

Then we may live our lives more meaningfully.

៩៥

អវិសោធនបទ

កុំងប់ងុលនឹងក្តីល្ងិតល្ងង់
ត្រូវផ្អិតផ្អង់តំរង់អាត្មា
ពុំគួរអីឆ្ងាត តែខាតបញ្ហា
បរិសុទ្ធច្រាជ្ជា គឺជាគោលដៅ

95

LAST WORD

We must not nourish our foolishness,
Nor be smart without wisdom,
But become wiser with every breath we take.
The most important thing is to become truly wise within.

រឿងតែមួយ

អ្នកល្ងង់គិតដូចម្តេច?

អ្នកឆ្លាតគិតដូចម្តេច?

អ្នកមានគតិបណ្ឌិតគិតដូចម្តេច?

ការចេះប្រៀបធៀបនឹងជួយឲ្យការគិតនិងការធ្វើរបស់យើងកាន់តែសុក្រឹត

ជាញឹកញាប់ណាស់ដែលយើងច្រើនតែចាក់សោដាក់ច្រវាក់ខ្លួនឯង

ហើយមិនព្រមគិតទាល់តែសោះថាខ្លួនមានកូនសោសំរាប់ដោះច្រវាក់នោះ

*So often it happens that we live our lives in chains,
and we never even know we have the key. (Eagles)*

វាហាក់ដូចជាមានច្បាប់ធម្មជាតិម្យ៉ាងដែលបញ្ញត្តិថា

យើងនឹងមិនបានទទួលជោគជ័យឬមិនអាចទទួលនូវក្តីសប្បាយរីករាយ

ដរាបណាយើងមិនព្រមបញ្ឈប់ឬមិនព្រមលះបង់អ្វីម្យ៉ាង។

*There seems to be a spiritual law
Whereby nothing can be wholly won or enjoyed
Without something being given up or sacrificed for it. (Otto Rank)*

